

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

3 juli 2001

WETSONTWERP

**tot interpretatie en wijziging van sommige
bepalingen van de wet van 15 maart 1999
betreffende de beslechting van fiscale
geschillen en de wet van 23 maart 1999
betreffende de rechterlijke inrichting
in fiscale zaken**

INHOUD

1. Samenvatting	3
2. Memorie van toelichting	4
3. Voorontwerp	20
4. Advies van de Raad van State	22
5. Wetsontwerp	33
6. Bijlage	36

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

3 juillet 2001

PROJET DE LOI

**interprétant et modifiant certaines
dispositions de la loi du 15 mars 1999
relative au contentieux en matière fiscale
et de la loi du 23 mars 1999 relative
à l'organisation judiciaire
en matière fiscale**

SOMMAIRE

1. Résumé	3
2. Exposé des motifs	4
3. Avant-projet	20
4. Avis du Conseil d'Etat	22
5. Projet de loi	33
6. Annexe	36

De Regering heeft dit wetsontwerp op 3 juli 2001 ingediend.

De «goedkeuring tot drukken» werd op 3 september 2001 door de Kamer ontvangen.

Le Gouvernement a déposé ce projet de loi le 3 juillet 2001.

Le «bon à tirer» a été reçu à la Chambre le 3 septembre 2001.

AGALEV-ECOLO	:	Anders gaan leven / Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales
CD&V	:	Christen-Democratisch en Vlaams
FN	:	Front National
PRL FDF MCC	:	Parti Réformateur libéral - Front démocratique francophone-Mouvement des Citoyens pour le Changement
PS	:	Parti socialiste
PSC	:	Parti social-chrétien
SP	:	Socialistische Partij
VLAAMS BLOK	:	Vlaams Blok
VLD	:	Vlaamse Liberalen en Democraten
VU&ID	:	Volksunie&ID21

Afkortingen bij de nummering van de publicaties :		Abréviations dans la numérotation des publications :	
DOC 50 0000/000 :	Parlementair document van de 50e zittingsperiode + nummer en volgnummer	DOC 50 0000/000 :	Document parlementaire de la 50e législature, suivi du n° et du n° consécutif
QRVA :	Schriftelijke Vragen en Antwoorden	QRVA :	Questions et Réponses écrites
CRIV :	Integraal Verslag (op wit papier, bevat de bijlagen en het Beknopt Verslag, met kruisverwijzingen tussen Integraal en Beknopt Verslag)	CRIV :	Compte Rendu Intégral (sur papier blanc, avec annexes et CRA, avec renvois entre le CRI et le CRA)
CRIV :	Voorlopige versie van het Integraal Verslag (op groen papier)	CRIV :	Version Provisoire du Compte Rendu intégral (sur papier vert)
CRABV :	Beknopt Verslag (op blauw papier)	CRABV :	Compte Rendu Analytique (sur papier bleu)
PLEN :	Plenum (witte kaft)	PLEN :	Séance plénière (couverture blanche)
COM :	Commissievergadering (beige kaft)	COM :	Réunion de commission (couverture beige)

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers Bestellingen : Natieplein 2 1008 Brussel Tel. : 02/ 549 81 60 Fax : 02/549 82 74 www.deKamer.be e-mail : alg.zaken@deKamer.be	Publications officielles éditées par la Chambre des représentants Commandes : Place de la Nation 2 1008 Bruxelles Tél. : 02/ 549 81 60 Fax : 02/549 82 74 www.laChambre.be e-mail : aff.generales@laChambre.be
---	--

SAMENVATTING

De wet van 15 maart 1999 betreffende de beslechting van fiscale geschillen en de wet van 23 maart 1999 betreffende de rechterlijke inrichting in fiscale zaken werden bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 27 maart 1999 en traden in werking op 6 april 1999.

De overgangsbepalingen van deze wetten gaven aanleiding tot toepassingproblemen en rechts-onzekerheid. Dit wetsontwerp beoogt daaraan te verhelpen.

RÉSUMÉ

La loi du 15 mars 1999 relative au contentieux en matière fiscale et la loi du 23 mars 1999 relative à l'organisation judiciaire en matière fiscale ont été publiées au Moniteur belge du 27 mars 1999 et sont entrées en vigueur le 6 avril 1999.

Les dispositions transitoires de ces lois ont entraîné des difficultés d'application et une insécurité juridique. Ce projet de loi vise à y remédier.

MEMORIE VAN TOELICHTING

Hoofddoel van het ontwerp

1. De wet van 15 maart 1999 betreffende de beslechting van fiscale geschillen en de wet van 23 maart 1999 betreffende de rechterlijke inrichting in fiscale zaken werden bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 27 maart 1999 en zijn in werking getreden de tiende dag na die datum, te weten op 6 april 1999.

Die twee wetten bevatten echter overgangsbepalingen, die aanleiding hebben gegeven tot ernstige toepassingsproblemen.

Sommige van die problemen konden worden opgelost zonder enig nadeel te berokkenen aan de rechtsonderhorigen (*infra*, 2), dan wanneer andere daarentegen een dermate belangrijke juridische onzekerheid hebben veroorzaakt dat een wetgevende tussenkomst zich opdringt (*infra*, 3 tot 6).

2. Bij het in december 1997 indienen van de twee wetsontwerpen in de Kamer, voorzag de vorige regering dat deze uitwerking zouden hebben vanaf 1 juli 1998. De duur der parlementaire debatten heeft de regering ertoe gebracht in november 1998 een amendement in te dienen in de Senaat, waardoor de datum van uitwerking van beide wetten werd uitgesteld tot 1 maart 1999 (Gedr. St., Senaat, 1998-1999, nr 1-967/7, p. 4-5). Ingevolge niet voorziene opeenvolgende parlementaire behandelingen, werden beide wetten uiteindelijk slechts na die datum aangenomen.

De in het Belgisch Staatsblad van 27 maart 1999 bekendgemaakte wetteksten hielden in dat de beroepen, ingesteld vanaf 1 maart 1999, tegen de beslissingen van de gewestelijke directeur der directe belastingen niet meer voor de hoven van beroep dienden te worden gebracht binnen een termijn van 40 dagen, zoals voorzien door de vroegere wetgeving, doch wel voor de rechtbank van eerste aanleg en dit binnen een termijn van drie maanden (art. 11, derde lid van de wet van 23 maart).

Het was voor de belastingplichtigen vanzelfsprekend onmogelijk die nieuwe procedure te volgen vooraleer de nieuwe wetten in het Belgisch Staatsblad van 27 maart waren bekendgemaakt.

Teneinde in zekere mate aan deze anomalie te verhelpen, gaf de voormalige Minister van Financiën opdracht aan zijn administratie om niet over bezwaarschriften te beslissen in de periode van 1 maart tot de datum van bekendmaking van de wet.

EXPOSE DES MOTIFS

But principal du projet

1. La loi du 15 mars 1999 relative au contentieux en matière fiscale et la loi du 23 mars 1999 relative à l'organisation judiciaire en matière fiscale ont été publiées au Moniteur du 27 mars 1999 et sont entrées en vigueur le dixième jour à partir de cette date, à savoir le 6 avril 1999.

Ces deux lois comportent toutefois des dispositions transitoires qui ont donné lieu à de graves difficultés d'application.

Certaines de celles-ci ont pu être résolues sans préjudice pour les justiciables (*infra*, 2). D'autres ont, au contraire, engendré une insécurité juridique telle qu'elle impose une intervention législative (*infra*, 3 à 6).

2. Lorsqu'il a déposé les deux projets de loi à la Chambre en décembre 1997, le précédent gouvernement prévoyait qu'ils produiraient leurs effets à partir du 1er juillet 1998. La durée des débats parlementaires l'a conduit à déposer un amendement au Sénat en novembre 1998 reportant la date de prise d'effet des deux lois au 1er mars 1999 (doc. Sénat, 1998-1999, n° 1-967/7, p. 4 et 5). Toutefois, en raison d'une navette parlementaire imprévue, les deux lois n'ont finalement été adoptées qu'après cette date.

Le texte des lois publiées au Moniteur du 27 mars 1999 implique que les recours contre des décisions du directeur régional des contributions directes introduits à partir du 1er mars 1999 ne devaient plus être portés devant la cour d'appel, dans le délai de 40 jours prévu par l'ancienne législation, mais devant le tribunal de première instance dans le délai de trois mois (loi du 23 mars, art. 11, al. 3).

Or, il était évidemment impossible aux contribuables de suivre cette nouvelle procédure avant que les nouvelles lois ne fussent publiées au Moniteur du 27 mars.

Pour remédier dans une certaine mesure à cette anomalie, le précédent ministre des Finances a donné pour instruction à son administration de ne pas statuer sur des réclamations pendant la période séparant le 1er mars 1999 de la date de publication de la loi.

Die maatregel was evenwel ontoereikend, nu de belastingplichtigen in maart 1999 beroepen hebben ingesteld bij de hoven van beroep tegen beslissingen van vóór 1 maart : de hoven van beroep zijn evenwel met terugwerkende kracht onbevoegd geworden om van die beroepen kennis te nemen.

De gewestelijke directies hebben dientengevolge de belastingplichtigen, die dergelijke beroepen hadden ingesteld, aangeschreven om hun aandacht te vestigen op de omstandigheid dat, ingevolge een wetswijziging, « *het hof van beroep niet meer bevoegd is om kennis te nemen van een beroep ingesteld vanaf 1 maart 1999* » en hen uit te nodigen om binnen een termijn van drie maanden, zoals voorzien door de nieuwe wet, een vordering in te stellen voor de rechtbank van eerste aanleg. De belastingplichtigen hebben over het algemeen gevolg gegeven aan die uitnodiging. Gevat zijnde van een dergelijk in de loop van de maand maart 1999 ingesteld beroep, heeft het hof van beroep te Brussel daarenboven beslist dat de wetswijziging niet de niet ontvankelijkheid van het beroep met zich bracht, doch eenvoudigweg de verplichting inhield voor het hof om de zaak te verwijzen naar de voortaan bevoegde rechtbank van eerste aanleg (Brussel, 25 mei 2000, vermeld zijnde in de Fiskoloog van 16 juni 2000, p. 4).

Niemand is aldus benadeeld geworden door die ongelukkige terugwerkende kracht van de wet.

3. Hetzelfde geldt spijtig genoeg niet voor de cassatievoorzieningen, die vanaf 6 april 1999 zijn ingesteld tegen de arresten van de hoven van beroep, gewezen inzake directe belastingen.

Desbetreffende bevatten de bepalingen van artikel 97 van de wet van 15 maart 1999 en van artikel 11 van de wet van 23 maart 1999 een tegenspraak, die uitgelegd wordt door de wordingsgeschiedenis van die bepalingen.

Artikel 11, eerste lid, van de wet van 23 maart houdt volgende bepaling in, die reeds voorkwam in het oorspronkelijke in december 1997 in de Kamer ingediende wetsontwerp (uitgezonderd wat de datum van 1 maart 1999 betreft, die oorspronkelijk 1 juli 1998 was, zoals hierboven reeds aangegeven) :

« *De gedingen die hangende zijn (te weten : op 1 maart 1999) bij de hoven, de rechtbanken en andere instanties, met inbegrip van de rechtsmiddelen die tegen hun beslissingen kunnen worden aangewend, worden vervolgd en afgehandeld met toepassing van de vóór 1 maart 1999 geldende regels.* »

Cette mesure était toutefois insuffisante, car les contribuables ont introduit, en mars 1999, des recours devant les cours d'appel contre des décisions antérieures au 1er mars : la cour d'appel est devenue rétroactivement incompétente pour connaître de ces recours.

Les directions régionales ont dès lors écrit aux contribuables qui avaient introduit de tels recours pour attirer leur attention sur le fait qu'en raison de la modification de la législation, « *la cour d'appel n'est plus compétente pour connaître d'un recours introduit à partir du 1er mars 1999* » et pour les inviter à introduire, dans le délai de trois mois prévu par la nouvelle loi, une action devant le tribunal de première instance. Les contribuables ont généralement déféré à cette invitation. En outre, saisie d'un tel recours introduit dans le courant du mois de mars 1999, la cour d'appel de Bruxelles a décidé que cette modification législative n'entraîne pas l'irrecevabilité du recours mais simplement l'obligation pour la cour de renvoyer la cause au tribunal de première instance, désormais compétent (Bruxelles, 25 mai 2000, relaté dans Fiscologue 16 juin 2000 p. 4).

Personne n'a donc été lésé par la malencontreuse rétroactivité de la loi.

3. Il n'en a malheureusement pas été de même en ce qui concerne les pourvois en cassation introduits depuis le 6 avril 1999 contre les arrêts des cours d'appel en matière d'impôts directs.

A cet égard, les dispositions de l'article 97 de la loi du 15 mars 1999 et de l'article 11 de la loi du 23 mars 1999 comportent une antinomie, qui s'explique par la genèse de ces dispositions.

L'article 11, alinéa 1er, de la loi du 23 mars comporte la disposition suivante, qui figurait déjà dans le projet de loi initialement soumis à la Chambre en décembre 1997 (sauf quant à la date du 1er mars 1999, qui était initialement le 1er juillet 1998, comme indiqué plus haut) :

« *Les procédures pendantes (s.e. : le 1er mars 1999) devant les cours, les tribunaux et les autres instances, y compris les voies de recours qui peuvent être introduites contre leurs décisions, seront poursuivies et clôturées conformément aux règles en vigueur avant le 1er mars 1999.* »

Alsdan bleek de voornaamste bekommernis van de vorige regering het vermijden dat de beroepen tegen de beslissingen van de gewestelijke directeurs der directe belastingen, genomen ingevolge de vóór 1 maart 1999 ingediende bezwaarschriften, overeenkomstig de nieuwe procedure zouden worden gebracht voor de rechtbanken van eerste aanleg met als risico dat deze gerechten, waarvan de fiscale kamers nog niet waren samengesteld, onmiddellijk zouden overbelast zijn.

Spijts de algemene bewoordingen van de bepaling, schijnt de regering niet te hebben gedacht aan de toepassing ervan op de cassatievoorzieningen tegen arresten van de hoven van beroep, waarvoor de onmiddellijke toepassing der nieuwe bepalingen niet dezelfde bezwaren zou hebben had opgeleverd (inzake inkomstenbelastingen bestaat de hervorming van de cassatieprocedure er immers voornamelijk in dat de voorziening ter griffie van het Hof van Cassatie moet worden neergelegd en niet meer ter griffie van het hof van beroep, dat de bestreden beslissing heeft geveld).

4. Er heeft zich dan een nieuw feit voorgedaan : middels het belangrijke arrest nr 67/98 van 10 juni 1998, gewezen op een prejudiciële vraag, heeft het Arbitragehof beslist dat, voor zover het Wetboek van de inkomstenbelastingen aldus moet worden uitgelegd dat het van de directeur een gerecht maakt, het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel wordt geschonden. Welnu, overeenkomstig de rechtspraak van het Hof van Cassatie, geeft de wet aan die directeur een rechterlijke macht.

De vorige regering heeft uit dat arrest van het Arbitragehof afgeleid dat vooreerst een uitleggende bepaling moest worden ingediend naar luid waarvan de directeur der belastingen beslist over de bezwaarschriften «*in zijn hoedanigheid van administratieve overheid*» (art. 98 van de wet van 15 maart 1999) en dat vervolgens het nieuwe stelsel van het beroep tegen de beslissingen van de directeur der directe belastingen, te weten het beroep bij de rechtbank van eerste aanleg, recht sprekend in eerste aanleg, onmiddellijk in werking diende te treden. Te dien einde heeft de regering in november 1998 amendement nr 97 ingediend, dat aan de oorsprong ligt van het laatste lid van artikel 97 van de wet van 15 maart 1999 (zie Gedr. St., Senaat, 1998-99, nr 1-966/7, p.13-14 en het eerste verslag van de commissie van de Senaat, Gedr. St., Senaat, nr 1- 966/11, p. 209-210).

De eerste twee zinnen van dat lid zijn als volgt opgesteld :

«*Artikel 34 van deze wet (van 15 maart 1999), voor zover het de artikelen 377 tot 392 van het Wetboek*

A l'époque, le gouvernement précédent paraît avoir été surtout soucieux d'éviter que les recours contre les décisions des directeurs régionaux des contributions directes sur des réclamations introduites avant le 1er mars 1999 soient portés devant les tribunaux de première instance, conformément à la nouvelle procédure, au risque d'engorger immédiatement ces juridictions, dont les chambres fiscales n'étaient pas encore constituées.

En dépit des termes généraux de la disposition, le gouvernement ne paraît pas avoir songé à son application aux recours en cassation contre les arrêts des cours d'appel, pour lesquels l'application immédiate des nouvelles règles n'aurait pas présenté les mêmes inconvénients (puisque, en matière d'impôts sur les revenus, la réforme de la procédure en cassation consiste essentiellement en ce que le pourvoi doit être déposé au greffe de la Cour de cassation et non plus au greffe de la cour d'appel qui a rendu la décision attaquée).

4. Il est alors survenu un fait nouveau : par son important arrêt n° 67/98 du 10 juin 1998, la Cour d'arbitrage, statuant sur une question préjudicielle, a décidé que si le Code des impôts sur les revenus doit être interprété en ce sens qu'il fait du directeur une juridiction, il viole le principe constitutionnel d'égalité. Or, suivant la jurisprudence de la Cour de cassation, la loi confère au directeur un pouvoir juridictionnel.

Le précédent gouvernement a déduit de cet arrêt de la Cour d'arbitrage qu'il y avait lieu, d'abord, d'introduire une disposition interprétative selon laquelle le directeur des contributions statue sur les réclamations «*en tant qu'autorité administrative*» (art. 98 de la loi du 15 mars 1999), et, ensuite, de faire entrer en vigueur immédiatement le nouveau régime de recours contre les décisions du directeur des contributions directes, à savoir le recours devant le tribunal de première instance statuant comme premier degré de juridiction. Le gouvernement a déposé à cette fin, en novembre 1998, un amendement n° 97 qui est à l'origine du dernier alinéa de l'article 97 de la loi du 15 mars 1999 (voir doc. Sénat, 1998-1999, n° 1-966/7, p. 13-14 et premier rapport de la Commission du Sénat, doc. Sénat, n° 1-966/11, p. 209-210).

Les deux premières phrases de cet alinéa sont ainsi rédigées :

«*L'article 34 de la présente loi (du 15 mars 1999), en ce qu'il abroge les articles 377 à 392 du Code des*

van de inkomstenbelastingen 1992 opheft, treedt in werking op 1 maart 1999. De artikelen 377 tot 392 van het Wetboek van de inkomsten-belastingen 1992, zoals ze bestonden vóór hun opheffing door artikel 34 van deze wet, blijven evenwel van toepassing op de beroepen die vóór deze datum zijn ingeleid.»

Volgens de verantwoording van dit amendement, strekte de eerste zin van voornoemde tekst ertoe «het toelaten dat de door de directeur der belastingen genomen beslissingen, waartegen op 1 maart 1999 nog geen gerechtelijk beroep is ingediend, het voorwerp kunnen uitmaken van het nieuw beroep bij de rechtbank van eerste aanleg...» (in de plaats van het «oude beroep» voor het hof van beroep, zoals voorzien in de vroegere wetgeving).

Er dient ten deze te worden herhaald dat de artikelen 377 tot 392 WIB 92, waarnaar die tekst verwijst :

– enerzijds het beroep voor het hof van beroep tegen de beslissingen van de directeur (art. 377 tot 385) en

– anderzijds de cassatieberoepen tegen de arresten van de hoven van beroep (art. 386 tot 391) regelen.

Wanneer men zich aan de bewoordingen van artikel 97, laatste lid, van de wet van 15 maart houdt, dan lijkt het dat, inzake inkomstenbelastingen, de nieuwe bepalingen betreffende cassatievoorzieningen tegen de arresten van de hoven van beroep van toepassing zijn vanaf 1 maart 1999 en dat bijgevolg de voorzieningen, ingesteld vanaf die datum, zijn onderworpen aan de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek voor wat de termijn voor het instellen der voorziening betreft (drie maanden vanaf de betekening van het bestreden arrest bij deurwaardersexploot en niet langer vanaf de kennisgeving ervan door de griffie), alsmede voor wat de plaats van neerlegging van het verzoekschrift aangaat (griffie van het Hof van Cassatie en niet langer de griffie van het hof van beroep).

De tekst van artikel 11 van de wet van 23 maart 1999, die voordien werd uitgewerkt, werd echter alleen in overeenstemming gebracht met de wijziging van artikel 97 van de wet van 15 maart voor wat de beroepen tegen de beslissingen van de directeur der directe belastingen betreft (zie art. 11, tweede en derde lid, ingevoegd bij regeringsamendement nr 28 van november 1998, Gedr. St., Senaat, 1998-1999, nr 1-967/7, p. 4 en 5).

Bleef de algemene bepaling van artikel 11, eerste lid, van toepassing op de cassatieberoepen, ingesteld tegen de arresten van de hoven van beroep inzake

impôts sur les revenus 1992, sortit ses effets le 1er mars 1999. Les articles 377 à 392 du Code des impôts sur les revenus 1992, tels qu'ils existaient avant leur abrogation par l'article 34 de la présente loi, demeurent toutefois applicables aux recours introduits avant cette date ».

Selon la justification de l'amendement, la première phrase du texte précité tendait « à permettre que les décisions rendues par les directeurs des contributions, contre lesquelles un recours en justice n'a pas encore été introduit à la date du 1er mars 1999, puissent faire l'objet du nouveau recours auprès du tribunal de première instance ... » (au lieu de l'« ancien recours » devant la cour d'appel prévu par l'ancienne législation).

Il faut rappeler ici que les articles 377 à 392 du CIR 92, auxquels ce texte se réfère, organisent :

– d'une part, le recours devant la cour d'appel contre les décisions du directeur (art. 377 à 385);

– d'autre part, le recours en cassation contre les arrêts des cours d'appel (art. 386 à 391).

A s'en tenir aux termes de l'article 97, dernier alinéa, de la loi du 15 mars, il semble donc qu'en matière d'impôts sur les revenus, les nouvelles dispositions régissant la procédure en cassation contre les arrêts des cours d'appel soient d'application depuis le 1er mars 1999, et que, dès lors, les pourvois en cassation introduits depuis cette date soient régis par les dispositions du Code judiciaire quant au délai d'introduction du pourvoi (trois mois à dater de la signification de l'arrêt attaqué par exploit d'huissier, et non plus à dater de la notification par le greffe) et quant au lieu de dépôt (greffe de la Cour de cassation et non plus greffe de la cour d'appel).

Toutefois, le texte de l'article 11 de la loi du 23 mars 1999, qui avait été élaboré antérieurement, n'a été mis en concordance avec cette modification de l'article 97 de la loi du 15 mars qu'en ce qui concerne les recours contre les décisions du directeur des contributions directes (voir art. 11, al. 2 et 3, introduits par l'amendement gouvernemental n° 28 de novembre 1998, doc. Sénat, 1998-1999, n° 1-967/7, p. 4 et 5).

La disposition générale de l'article 11, alinéa 1er, restait-elle applicable aux recours en cassation contre les arrêts des cours d'appel en matière d'impôts directs

directe belastingen en dit niettegenstaande de opheffing, met uitwerking op 1 maart 1999, van de bepalingen van het WIB 92 betreffende de cassatieprocedure of diende men integendeel uit die opheffing een afwijking van artikel 11, eerste lid, van de wet van 23 maart 1999 af te leiden ?

5. Het is in die toestand van uitermate grote onzekerheid dat de Staat en de belastingplichtigen dienden te bepalen hoe ze zich vanaf 27 maart 1999 (datum van bekendmaking van de twee wetten in het Staatsblad) in cassatie moesten voorzien tegen de arresten van de hoven van beroep inzake inkomstenbelastingen : bepaalde voorzieningen werden ingesteld conform de oude procedure en anderen volgens de nieuwe procedure.

De Balie van cassatie, die eerste betrokkene was bij deze moeilijkheid, heeft het initiatief genomen om de aandacht van het Hof van cassatie te vestigen op het probleem door te vragen om zo snel mogelijk een testcase te behandelen, zodat een einde zou worden gesteld aan een onzekerheid, die zowel voor de belastingplichtigen, als voor de Staat nadelig was.

Ingevolge dit uitzonderlijk verzoek, heeft het Hof van Cassatie reeds op 21 juni 1999 een cassatieprocedure willen onderzoeken inzake directe belastingen, ingesteld middels een voorziening van de Staat, neergelegd op 6 april 1999 ter griffie van het hof van beroep, dat de bestreden beslissing had gevelde.

Bij arrest van 21 juni 1999, gewezen in voltallige terechtzitting, heeft het Hof van Cassatie de voorziening ontvankelijk verklaard en heeft het die beslissing verantwoord door de overgangsbepalingen van de twee wetten als volgt uit te leggen :

1° Indien de gewestelijke directeur het bezwaarschrift heeft verworpen bij een beslissing, waartegen op 1 maart 1999 geen enkel beroep werd ingesteld, dan kan de belastingplichtige zijn beroep instellen voor de rechtbank van eerste aanleg binnen de drie maanden na de bestreden beslissing (wet van 15 maart 1999, art. 11, derde lid). In die hypothese zijn de artikelen 377 tot 385 WIB 92 betreffende de beroepen voor het hof van beroep en de artikelen 386 tot 391 WIB 92 betreffende de cassatieprocedure zonder voorwerp : dat is hetgeen, volgens het arrest, de opheffing verantwoordt met uitwerking op 1 maart 1999 van die artikelen door artikel 97, laatste lid, van de wet van 15 maart 1999.

2° Indien de belastingplichtige vóór 1 maart 1999 een beroep heeft ingesteld bij het hof van beroep en indien die procedure hangende is op voormelde datum,

en dépit de l'abrogation avec effet au 1er mars 1999 des dispositions du CIR 92 relatives à la procédure en cassation, ou fallait-il au contraire déduire de cette abrogation une dérogation à l'article 11, alinéa 1er, de la loi du 23 mars 1999 ?

5. C'est dans cette incertitude extrême que l'État et les contribuables ont dû déterminer comment ils devaient se pourvoir en cassation contre des arrêts de cours d'appel en matière d'impôts sur les revenus depuis le 27 mars 1999 (date de publication des deux lois au Moniteur) : certains pourvois ont été introduits suivant l'ancienne procédure; d'autres, suivant la nouvelle.

Le Barreau de cassation, qui était le premier concerné par cette difficulté, a pris l'initiative d'attirer l'attention de la Cour de cassation sur le problème en lui demandant de bien vouloir traiter le plus rapidement possible un procès-test, de manière à mettre fin à une incertitude préjudiciable tant aux contribuables qu'à l'État.

A la suite de cette démarche exceptionnelle, la Cour de cassation a bien voulu examiner dès le 21 juin 1999 une procédure en cassation en matière d'impôts directs introduite par un pourvoi de l'État déposé le 6 avril 1999 au greffe de la cour d'appel qui avait rendu l'arrêt attaqué.

Par son arrêt du 21 juin 1999, rendu en audience plénière, la Cour de cassation a admis la recevabilité de ce pourvoi et, pour justifier sa décision, a interprété les dispositions de droit transitoire des deux lois de la manière suivante :

1° Si le directeur régional a rejeté la réclamation par une décision contre laquelle aucun recours n'a encore été introduit le 1er mars 1999, le contribuable peut introduire son recours dans les trois mois de la décision devant le tribunal de première instance (loi du 15 mars 1999, art. 11, alinéa 3). En cette hypothèse, les articles 377 à 385 du CIR 92 relatifs au recours devant la cour d'appel et les articles 386 à 391 du CIR 92 relatifs à la procédure en cassation sont sans objet : c'est ce qui explique, d'après l'arrêt, l'abrogation de ces articles avec effet au 1er mars 1999 par l'article 97, dernier alinéa, de la loi du 15 mars 1999.

2° Si le contribuable a introduit un recours devant la cour d'appel avant le 1er mars 1999 et si la procédure d'appel est pendante à cette date, elle reste régie par

dan blijven de oude bepalingen van het WIB van toepassing (wet van 15 maart 1999, art. 97, laatste lid).

3° De cassatievoorziening, ingesteld tegen een arrest van een hof van beroep vanaf 6 april 1999 (datum van inwerkingtreding van de twee wetten) blijven onderworpen aan de bepalingen van de artikelen 386 tot 391 van het WIB 92, en dit niettegenstaande de opheffing van die artikelen met uitwerking op 1 maart 1999 door artikel 97 van de wet van 15 maart.

Het arrest steunt die oplossing op artikel 11 van de wet van 23 maart 1999, dat als volgt wordt uitgelegd : alle gedingen, die op datum van de inwerkingtreding van de twee wetten, zijnde 6 april 1999¹, nog niet definitief zijn beslecht, moeten worden behandeld conform de bepalingen geldend vóór 1 maart 1999. In geval diensgevolge vóór 6 april 1999 reeds tegen een belasting een beroep werd ingesteld voor een gerecht, dan moeten de oude procedureregels worden nageleefd, ook wat de rechtsmiddelen aangaat.

Het Hof van Cassatie heeft aldus de regel van artikel 11, eerste lid, van de wet van 23 maart voorrang gegeven op artikel 97, laatste lid, van de wet van 15 maart (waarvan het arrest de draagwijdte beperkt : *supra*, 1°) en dit waarschijnlijk om reden dat de wet van 23 maart dagtekent van na de wet van 15 maart (argument dat doorslaggevend schijnt te zijn geweest voor het Openbaar Ministerie in de conclusies vóór het arrest).

Deze zuiver toevallige omstandigheid was echter niet doorslaggevend nu de twee overgangsregelingen gelijktijdig werden ingevoerd in de twee wetsontwerpen door regeringsamendementen, neergelegd in de Senaat in november 1998 (*supra*, nr 4) en ze ook gelijktijdig in de Senaat werden aangenomen. Het is alleen te wijten aan een in laatste instantie ingediend amendement, dat vreemd is aan de overgangsbepalingen, dat de eindstemming over één van de twee ontwerpen is vertraagd geworden.

Men kon aldus met minstens evenveel reden verdedigen, dat de bijzondere bepaling van artikel 97, laatste lid, van de wet van 15 maart (opheffing van de artikelen 386 tot 391 WIB 92 met uitwerking op 1 maart 1999) voorrang diende te krijgen op de algemene bepaling van artikel 11, eerste lid, van de wet van 23 maart : dit is de conclusie tot dewelke een specialist in de materie was gekomen in een grondige studie, die

les dispositions anciennes du CIR (loi du 15 mars 1999, art. 97, dernier alinéa).

3° Le pourvoi en cassation introduit contre un arrêt de cour d'appel depuis le 6 avril 1999 (date d'entrée en vigueur des deux lois) reste régi par les articles 386 à 391 du CIR 92, en dépit de l'abrogation de ces articles avec effet au 1er mars 1999 par l'article 97 de la loi du 15 mars.

L'arrêt fonde cette solution sur l'article 11 de la loi du 23 mars 1999, qu'il interprète comme suit : tous les litiges qui, à la date de l'entrée en vigueur des deux lois, c'est-à-dire le 6 avril 1999 (1), n'ont pas été définitivement tranchés, doivent être traités conformément aux règles en vigueur avant le 1er mars 1999. Dès lors, dans le cas où, avant le 6 avril 1999, un recours a déjà été introduit contre une imposition devant une juridiction, les anciennes règles de procédure doivent être suivies, également en ce qui concerne les voies de recours.

La Cour de cassation a ainsi fait prévaloir la règle de l'article 11, alinéa 1er, de la loi du 23 mars sur la disposition de l'article 97, dernier alinéa, de la loi du 15 mars (dont l'arrêt limite la portée : *supra*, 1°), sans doute parce que la loi du 23 mars est postérieure à la loi du 15 mars (argument qui avait paru déterminant au ministère public dans ses conclusions précédant l'arrêt).

Cette circonstance purement fortuite n'était cependant pas décisive, car les deux dispositions transitoires ont été introduites simultanément dans les deux projets de loi par des amendements gouvernementaux déposés au Sénat en novembre 1998 (*supra*, n° 4) et elles ont été adoptées en même temps par le Sénat; ce n'est qu'en raison d'un amendement de dernière minute, étranger à ces dispositions, que le vote final d'un des deux projets a été retardé.

On pouvait donc défendre, avec au moins autant de raison, qu'il fallait faire prévaloir la disposition spéciale de l'article 97, dernier alinéa, de la loi du 15 mars (abrogation des articles 386 à 391 du CIR 92 avec effet au 1er mars 1999) sur la disposition générale de l'article 11, alinéa 1er, de la loi du 23 mars : c'est la conclusion à laquelle était arrivé un spécialiste de la matière dans une étude approfondie consacrée uniquement aux ques-

⁽¹⁾ En, a fortiori, alle gedingen die nog niet definitief zijn beslecht op 1 maart 1999.

⁽¹⁾ Et, a fortiori, tous les litiges qui n'ont pas été définitivement tranchés à la date du 1er mars 1999.

uitsluitend was gewijd aan de vragen van overgangsrecht, die de wetten van 15 en 23 maart 1999 deden rijzen (D. Garabedian, «La nouvelle procédure fiscale.- Questions de droit transitoire», nrs. 48 tot 50, verveelvoudigde tekst van een voordracht gegeven tijdens een colloquium op 27 mei 1999 over het onderwerp «questions actuelles de fiscalité»; zie eveneens de herwerkte versie van die studie in Rev. Dr. ULB, 1999, p. 109 e.v.).

6. Kunnen regering en parlement, geconfronteerd zijnde met een dergelijke situatie, die de wetgever zeer zeker onbewust in het leven heeft geroepen, er zich toe beperken akte te nemen van de uitlegging, gegeven door het Hof van Cassatie ?

De nieuwe regering heeft gemeend van niet.

Wanneer de wetgever een zo belangrijke hervorming van de procedureregels doorvoert, dan bestaat zijn eerste taak erin de juridische zekerheid te verzekeren en geen valstrikken op te zetten voor de rechtsonderhorigen.

Onderhavig wetsontwerp heeft vooreerst tot doel bepalingen in te voeren in de wet, die duidelijk de door het Hof van Cassatie gegeven uitlegging bekrachtigen. De rechtsonderhorigen moeten zich inderdaad kunnen beroepen op de wettekst en zijn niet noodzakelijk op de hoogte van de meest recente arresten van het Hof van Cassatie.

Hoe zou een rechtsonderhorige, bij afwezigheid van een wetswijziging, kunnen begrijpen dat, wanneer een hof van beroep bijvoorbeeld in 2001 uitspraak zal doen over een fiscaal beroep, ingesteld vóór 1 maart 1999, de cassatievoorziening moet worden ingesteld overeenkomstig de artikelen 386 tot 391 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen, dan wanneer de wet bepaalt dat die artikelen zijn opgeheven vanaf 1 maart 1999 (wet van 15 maart 1999, art. 34 en art. 97, laatste lid) ?

7. Rekening houdend met het feit dat de door het Hof van Cassatie gegeven uitlegging niet bleek uit het eenvoudigweg lezen van de wetten van 15 en 23 maart 1999 - hetgeen het minste is wat kan worden gezegd -, stelt de regering bovendien voor om een overgangsbepaling aan te nemen teneinde de cassatieprocedures, ingesteld volgens de regels van het Gerechtelijk Wetboek in de periode vanaf 27 maart 1999 tot aan de inwerkingtreding van het wetsontwerp, rechtsgeldig te maken.

Die bepaling volstaat echter niet daar het Hof van cassatie sedert het voormelde arrest van 21 juni 1999

tions de droit transitoire que posent les lois des 15 et 23 mars 1999 (D. Garabedian, «La nouvelle procédure fiscale.- Questions de droit transitoire», n°s 48 à 50, texte photocopié d'une conférence donnée au cours d'un colloque du 27 mai 1999 sur le thème « questions actuelles de fiscalité » ; voir aussi la version remaniée de cette étude dans Rev. Dr. ULB, 1999, p. 109 et suiv.)

6. En présence d'une telle situation, que le législateur a bien involontairement créée, le gouvernement et le Parlement peuvent-ils se borner à prendre acte de l'interprétation de la Cour de cassation ?

Le nouveau gouvernement ne l'a pas pensé.

Lorsque le législateur introduit une réforme aussi importante des règles de procédure, son premier devoir est d'assurer la sécurité juridique et de ne pas laisser des pièges ouverts sous les pas des justiciables.

Le présent projet tend d'abord à introduire dans la loi des dispositions qui consacrent clairement l'interprétation retenue par la Cour de cassation. Les justiciables sont en effet fondés à se fier au texte de la loi et ne sont pas nécessairement informés des derniers arrêts de la Cour de cassation.

En l'absence de modification de la loi, comment le justiciable pourrait-il comprendre que lorsqu'une cour d'appel statuera, par exemple en 2001, sur un recours fiscal introduit avant le 1er mars 1999, le pourvoi doit être introduit conformément aux articles 386 à 391 du Code des impôts sur les revenus, alors que la loi dispose que ces articles sont abrogés depuis le 1er mars 1999 (loi du 15 mars 1999, art. 34 et art. 97, dernier alinéa) ?

7. Eu égard au fait que l'interprétation consacrée par la Cour de cassation ne ressortait pas de la lecture des lois des 15 et 23 mars 1999 - c'est le moins que l'on puisse dire -, le gouvernement propose en outre d'adopter une disposition transitoire à l'effet de valider les procédures en cassation qui auront été introduites suivant les règles du Code judiciaire depuis le 27 mars 1999 jusqu'à la date d'entrée en vigueur de la loi en projet.

Cette disposition ne suffit pas car, depuis son arrêt précité du 21 juin 1999 (*supra*, 5), la Cour de cassation

(supra, 5) bepaalde voorzieningen, ingesteld door belastingplichtigen overeenkomstig de nieuwe procedureregels (neerlegging ter griffie van het Hof van cassatie) niet ontvankelijk heeft verklaard. Dit is de reden waarom onderhavig wetsontwerp daarenboven in die gevallen ook voorziet in een procedure tot intrekking.

8. Daarenboven, doch zonder de pretentie te hebben om over te gaan tot een volledige herziening van de wetten van 15 en 23 maart 1999, waarvan de toepassing ongetwijfeld nog andere onvolkomenheden aan het licht zal brengen, acht de regering het nuttig om u voor te stellen nog twee andere overgangsbepalingen van die wetten te verbeteren en preciseringen aan te brengen aan de bepalingen van de wet van 15 maart betreffende de cassatieprocedure in fiscale geschillen.

Die bepalingen zullen nader worden verklaard in de artikelsgewijze bespreking.

9. Onderhavig wetsontwerp werd herzien en verbeterd teneinde rekening te houden met de opmerkingen, vervat in het advies van de Raad van State van 5 juni 2000.

ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING

Artikel 1

10. Nu het ontwerp artikel 11 van de wet van 23 maart 1999 betreffende de rechterlijke inrichting in fiscale zaken uitlegt, dat «*de organisatie van de hoven en rechtbanken*» heeft gewijzigd, aangelegenheid beoogd door artikel 77, 9°, van de Grondwet, dient het te worden beschouwd als zijnde onderworpen aan artikel 77, eerste lid, van de Grondwet en aldus aan de stemming door beide Kamers.

Art. 2, 1°

11. Artikel 2, 1°, betreft de belasting over de toegevoegde waarde en verhelpt een tegenstrijdigheid tussen de regels van inwerkingtreding van de wet van 15 maart 1999 en deze van de nieuwe bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek, ingevoerd door de wet van 23 maart 1999.

In zijn versie vóór de wet van 15 maart 1999 bepaalde artikel 89 van het Wetboek van de belasting over de toegevoegde waarde dat het verzet op een dwangbevel moest worden aangetekend bij

a déclaré non recevables certains pourvois introduits par des contribuables conformément aux nouvelles règles de procédures (dépôt au greffe de la Cour de cassation). C'est pourquoi le présent projet prévoit en outre, en pareil cas, un recours en rétractation.

8. En outre, sans prétendre procéder à une révision complète des lois des 15 et 23 mars 1999, dont l'expérience révélera sans doute d'autres imperfections, le gouvernement croit utile de vous proposer de rectifier deux autres dispositions transitoires de ces lois et d'apporter des précisions aux dispositions de la loi du 15 mars relatives à la procédure en cassation en matière fiscale.

Ces dispositions seront commentées dans le commentaire des articles.

9. Le présent projet a été revu et modifié pour tenir compte des observations contenues dans l'avis du Conseil d'État du 5 juin 2000.

COMMENTAIRE DES ARTICLES

Article 1er

10. Comme le projet interprète l'article 11 de la loi du 23 mars 1999 relative à l'organisation judiciaire en matière fiscale, qui a modifié « l'organisation des cours et tribunaux », matière visée par l'article 77, 9°, de la Constitution, il doit être considéré comme régi par l'article 77, alinéa 1er, de la Constitution et soumis au vote des deux Chambres.

Art. 2, 1°

11. L'article 2, 1°, concerne la taxe sur la valeur ajoutée et remédie à une discordance entre les règles d'entrée en vigueur de la loi du 15 mars 1999 et celles des nouvelles dispositions du Code judiciaire introduites par la loi du 23 mars 1999.

Dans sa version antérieure à la loi du 15 mars 1999, l'article 89 du Code de la TVA disposait que l'opposition à contrainte devait être faite par exploit d'huissier signifié à l'État en la personne du fonctionnaire qui a

deurwaardersexploot, betekend aan de Staat in de persoon van de ambtenaar die het dwangbevel uitgevaardigde en het diende te worden gebracht voor de rechtbank in wiens rechtsgebied het kantoor van die ambtenaar is gevestigd. Artikel 59 van de wet van 15 maart 1999 heft die preciseringen, die afwijken van de nieuwe regels van het Gerechtelijk Wetboek, op en vervangt ze door de eenvoudige aanwijzing dat «*de tenuitvoerlegging van het dwangbevel slechts kan worden gestuit door een vordering in rechte*» (nieuw artikel 89, lid 2, van het W.BTW).

Krachtens artikel 97, eerste lid, tweede streepje, van de wet van 15 maart 1999 is deze wijziging evenwel van toepassing «*op de belastingen, interesten en fiscale boeten wanneer de oorzaak van eisbaarheid zich heeft voorgedaan ten vroegste op 1 januari 1999*» - hetgeen men de «*nieuwe BTW's*» kan noemen. A contrario, blijft de regel van het Wetboek over de toegevoegde waarde, naar luid waarvan het verzet moet worden aangetekend bij deurwaardersexploot, betekend aan de ambtenaar die het dwangbevel heeft uitgevaardigd, voor onbepaalde tijd van toepassing voor de «*oude BTW's*» (belastingen, interesten en fiscale boeten, waarvan de oorzaak van eisbaarheid zich heeft voorgedaan vóór 1 januari 1999).

Er bestaat hier een duidelijke tegenstrijdigheid met de nieuwe bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek, voortspruitend uit de wet van 23 maart 1999, die in het instellen van de vordering bij verzoekschrift voorzien (art. 1385*decies* van het Gerechtelijk Wetboek) en die in werking zijn getreden vanaf 6 april 1999, datum van inwerkingtreding van deze wet.

De situatie is identiek wat de vorderingen betreft tot teruggave der belastingen, interesten en fiscale boeten (art. 90 van het Wetboek BTW, opgeheven bij art. 60 van de wet van 15 maart 1999).

Om deze tegenstrijdigheid op te lossen, heft het voorstel de verwijzing in artikel 97, eerste lid, tweede streepje, van deze wet naar de artikelen 59 en 60 van de wet van 15 maart 1999 op. Aldus zal de wijziging van de artikelen 89 en 90 van het Wetboek van de belasting over de toegevoegde waarde eveneens van toepassing zijn op de BTW, waarvan de oorzaak van eisbaarheid zich heeft voorgedaan vóór 1 januari 1999.

Art. 2, 2°

12. Teneinde de door de Raad van State opgeworpen tegenstrijdigheid (bijzondere opmerkingen op artikel 3, punt 5) met artikel 11 van de wet van 15 maart

décerné la contrainte, et portée devant le tribunal dans le ressort duquel est situé le bureau de ce fonctionnaire. L'article 59 de la loi du 15 mars 1999 supprime ces précisions qui s'écartent des nouvelles règles prévues par le Code judiciaire, et les remplace par la simple indication que «*l'exécution de la contrainte ne peut être interrompue que par une action en justice*» (nouvel art. 89, al. 2, du Code TVA).

Cependant, en vertu de l'article 97, alinéa 1er, second tiret, de la loi du 15 mars 1999, cette modification s'applique «*aux taxes, intérêts et amendes fiscales lorsque leur cause d'exigibilité est intervenue au plus tôt le 1er janvier 1999*» - ce que l'on peut appeler les «*nouvelles TVA*». A contrario, la règle du Code de la TVA suivant laquelle l'opposition doit être faite par exploit signifié au fonctionnaire qui a décerné la contrainte reste indéfiniment en vigueur pour les «*anciennes TVA*» (taxes, intérêts et amendes fiscales dont la cause d'exigibilité est intervenue avant le 1er janvier 1999).

Il y a là une contradiction apparente avec les nouvelles dispositions du Code judiciaire issues de la loi du 23 mars 1999, qui prévoient l'introduction de l'action par requête (art. 1385*decies* du Code judiciaire) et qui sont en vigueur à partir du 6 avril 1999, date d'entrée en vigueur de cette loi.

La situation est identique pour les actions en restitution de la taxe, des intérêts et des amendes fiscales (art. 90 du Code TVA, abrogé par l'art. 60 de la loi du 15 mars 1999).

Pour résoudre cette contradiction, l'article 2, 1°, du projet supprime la référence aux articles 59 et 60 de la loi du 15 mars 1999 dans l'article 97, alinéa 1er, second tiret, de cette loi. De cette manière, la modification des articles 89 et 90 du Code de la TVA s'appliquera également aux TVA dont la cause d'exigibilité est survenue avant le 1er janvier 1999.

Art. 2, 2°

12. En vue d'éliminer la contradiction relevée par le Conseil d'État (observations particulières sur l'article 3, point 5), avec l'article 11 de la loi du 15 mars 1999,

1999 weg te werken, wordt de datum van 1 januari, voorkomend in het derde lid van artikel 97, vervangen door de datum van 1 maart.

Art. 2, 3°

13. Deze bepaling wijzigt de tweede zin van het laatste lid van artikel 97

met als doel uitdrukkelijk de uitlegging te bekrachtigen eraan gegeven door het arrest van het Hof van Cassatie, bestudeerd *supra*, nr. 5 (inzonderheid 3°).

De twee eerste zinnen van het laatste lid van artikel 97 van de wet van 15 maart 1999 zullen dus als volgt worden gelezen :

«Artikel 34 van deze wet, voor zover het de artikelen 377 tot 392 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 opheft, zal uitwerking hebben op 1 maart 1999. De artikelen van genoemd Wetboek, zoals deze bestonden vóór 1 maart 1999, blijven evenwel van toepassing op de beroepen, die bij het hof van beroep werden ingesteld vóór die datum en op de cassatievoorzieningen, ingesteld tegen de in die gedingen gevelde de arresten».

Art. 3

14. Dit artikel wijzigt artikel 11 van de wet van 23 maart 1999 teneinde de uitlegging te bekrachtigen die het Hof van cassatie eraan heeft gegeven in het arrest van 21 juni 1999 (hierboven aangehaald *supra* nr 5).

Teneinde de tekst van het ontwerp te begrijpen, is het noodzakelijk de bewoordingen van de drie eerste leden van dit artikel in herinnering te brengen :

«De gedingen die hangende zijn bij de hoven, de rechtbanken en andere instanties, met inbegrip van de rechtsmiddelen die tegen hun beslissingen kunnen worden aangewend, worden vervolgd en afgehandeld met toepassing van de vóór 1 maart 1999 geldende regels.

In afwijking van artikel 1385undecies van het Gerechtelijk Wetboek, ingevoegd door artikel 9 van deze wet, is de mogelijkheid om ten vroegste zes maanden of negen maanden na de datum van ontvangst van het administratief beroep een vordering in te leiden zo over dat beroep geen uitspraak is gedaan, niet van toepassing wanneer dat beroep betrekking heeft op een aanslag betreffende het aanslagjaar 1998 of een vorig aanslagjaar, voor wat de inkomstenbelastingen en de

la date du 1er janvier figurant à l'alinéa 3 de l'article 97 est remplacée par la date du 1er mars.

Art. 2, 3°

13. Cette disposition modifie la deuxième phrase du dernier alinéa de l'article 97 dans le but de consacrer explicitement l'interprétation qu'en a donnée l'arrêt de la Cour de cassation analysé *supra*, n° 5 (spécialement 3°).

Les deux premières phrases de ce dernier alinéa de l'article 97 de la loi du 15 mars 1999 se liront donc comme suit :

« L'article 34 de la présente loi, en ce qu'il abroge les articles 377 à 392 du Code des impôts sur les revenus 1992, sortit ses effets le 1er mars 1999. Toutefois, ces articles dudit Code tels qu'ils existaient avant le 1er mars 1999 demeurent applicables aux recours devant la cour d'appel introduits avant cette date et aux pourvois en cassation contre les arrêts rendus dans ces causes. »

Art. 3

14. Cet article modifie l'article 11 de la loi du 23 mars 1999 pour consacrer l'interprétation qu'en a donnée la Cour de cassation dans son arrêt du 21 juin 1999 (cité *supra* n°5).

Pour comprendre le texte en projet, il est nécessaire de rappeler les termes des trois premiers alinéas de cet article :

Les procédures pendantes devant les cours, les tribunaux et les autres instances, y compris les voies de recours qui peuvent être introduites contre leurs décisions, seront poursuivies et clôturées conformément aux règles en vigueur avant le 1er mars 1999.

Par dérogation à l'article 1385undecies du Code judiciaire, inséré par l'article 9 de la présente loi, la possibilité d'introduire une action au plus tôt six mois ou neuf mois après la date de réception du recours administratif au cas où ce recours n'a pas fait l'objet d'une décision, n'est pas applicable lorsque ce recours porte sur une imposition afférente à l'exercice d'imposition 1998 ou à un exercice d'imposition antérieur, en ce qui concerne les impôts sur les revenus et les taxes assi-

met de inkomstenbelastingen gelijkgestelde belastingen betreft. Voor de bezwaarschriften die nog bij de administratie hangende zijn en waarover op 31 maart 2001 geen beslissing is genomen, vervalt deze bepaling.

Wanneer de in artikel 379 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 bedoelde beroepstermijn, zoals die bestond voor de afschaffing door artikel 34 van de wet van 15 maart 1999 betreffende de beslechting van fiscale geschillen, niet verstreken is op de datum van 1 maart 1999, kan het in artikel 1385decies van het Gerechtelijk Wetboek, ingevoegd door artikel 9 van deze wet, bedoelde beroep worden ingeleid binnen een termijn van drie maanden vanaf de betekening van de beslissing met betrekking tot het administratief beroep.»

15. De redactie van het hierboven supra, 14, weergegeven eerste lid laat in verschillende opzichten te wensen over :

1° De tekst beoogt de «*gedingen die hangende zijn*» zonder te verduidelijken op welk ogenblik. Zo het voornoemde arrest van het Hof van Cassatie de gedingen beoogt, die hangende zijn op datum van inwerkingtreding van de wet (6 april 1999), blijkt ongetwijfeld dat de wetgever de datum van 1 maart 1999 op het oog had, hetgeen wordt beoogd op het einde van de zin en terugkeert in het derde lid. Dit komt trouwens tot uiting in een uitdrukkelijke verklaring van de Minister, gedaan voor de Commissie van de Kamer (verslag van de Commissie, Gedr. St., Kamer, 97/98, nr. 1341/23, p. 42). Deze ongelukkige terugwerkende kracht is te verklaren door de omstandigheid dat de regering op het ogenblik van het opstellen van de tekst dacht dat de wet vóór 1 maart 1999 zijn zou gestemd (cf. supra 2). De voorgestelde tekst brengt dus een precisering aan in overeenstemming met de wil van de stellers van de wet van 23 maart 1999.

2° De uitdrukking «*gedingen die hangende zijn bij de hoven en rechtbanken ..., met inbegrip van de rechtsmiddelen die tegen hun beslissingen kunnen worden aangewend*» is moeilijk te begrijpen : in beginsel leidt een rechtsmiddel een nieuwe rechtspleging in; daarenboven, zo een hof van beroep vóór 1 maart uitspraak heeft gedaan en de cassatievoorziening wordt ingesteld op 6 april 1999, kan men alsdan stellen dat er een geding hangende is op 1 maart ?

3° De tekst beoogt niet alleen «*de gedingen die hangende zijn bij hoven en rechtbanken*», maar eveneens de «*andere instanties*», hetgeen ook de beroepen omvat tegen de inkomstenbelastingen, ingesteld bij de

milées aux impôts sur les revenus. La présente disposition n'est pas applicable aux réclamations qui sont toujours pendantes à l'administration et qui n'auront fait l'objet d'aucune décision au 31 mars 2001.

Lorsque le délai de recours visé à l'article 379 du Code des impôts sur les revenus 1992, tel qu'il existait avant d'être abrogé par l'article 34 de la loi du 15 mars 1999 relative au contentieux en matière fiscale, n'est pas expiré à la date du 1er mars 1999, le recours visé à l'article 1385decies du Code judiciaire, inséré par l'article 9 de la présente loi, peut être introduit dans un délai de trois mois à partir de la notification de la décision relative au recours administratif.

15. La rédaction du premier alinéa reproduit supra, 14, laisse à désirer à plusieurs égards :

1° Le texte vise « *les procédures pendantes* », sans préciser à quel moment. Bien que l'arrêt de la Cour de cassation précité vise les procédures pendantes à la date d'entrée en vigueur de la loi (6 avril 1999), il ne paraît pas douteux que le législateur a eu en vue la date du 1er mars 1999, qui est visée à la fin de la phrase et qui revient à l'alinéa 3. Cela ressort d'ailleurs d'une déclaration explicite du ministre faite devant la Commission de la Chambre (rapport de la Commission, Doc., Chambre, 97/98, n° 1341/23, p. 42). Cette rétroactivité malencontreuse s'explique par le fait qu'au moment de la rédaction du texte, le gouvernement pensait que la loi serait votée avant le 1er mars (cf. supra, 2). Le texte proposé apporte donc une précision conforme à la volonté des auteurs de la loi du 23 mars 1999.

2° L'expression « *procédures pendantes devant les cours et tribunaux..., y compris les voies de recours qui peuvent être introduites contre leurs décisions* » est difficilement compréhensible : en principe, une voie de recours introduit une instance nouvelle; par ailleurs, si la cour d'appel a statué avant le 1er mars et que le pourvoi en cassation est introduit le 6 avril, peut-on dire qu'il y a une procédure pendante le 1er mars ?

3° Le texte vise non seulement « les procédures pendantes devant les cours et tribunaux », mais aussi les « autres instances », ce qui inclut les réclamations contre les impôts sur les revenus portées devant

gewestelijke directeur. Zoals de Raad van State het heeft laten opmerken (bijzondere opmerkingen op artikel 3, punt 3), lijkt de tekst in dat opzicht strijdig te zijn met de bepalingen van artikel 97, lid 1, eerste streepje, van de wet van 15 maart 1999.

16. Artikel 3, 1°, van het ontwerp vervangt het eerste lid van artikel 11 door twee nieuwe leden, die ertoe strekken te verhelpen aan de gebreken in de opstelling, aangegeven *supra* 15.

Het eerste lid van de voorgestelde tekst bepaalt :

«De behandeling van de vóór 1 maart 1999 ingestelde gerechtelijke beroepen betreffende de toepassing van een belastingwet, zal worden voortgezet overeenkomstig de vóór die datum van toepassing zijnde bepalingen. De rechtsmiddelen tegen de in die gedingen gevelde beslissingen zullen zijn onderworpen aan diezelfde bepalingen».

Deze tekst bekrachtigt duidelijk de uitlegging weerhouden door het Hof van Cassatie (*supra*, nr. 5, inzonderheid 3°).

De Raad van State heeft doen opmerken dat, aldus uitgelegd, de tekst van de wet van 23 maart 1999 de cassatievoorzieningen gedurende verschillende jaren aan verschillende bepalingen onderwerpt al naargelang de datum van het instellen van het beroep tegen de beslissing van de directeur (cf. *supra*, nr. 6). De Raad van State vraagt zich af of dat verschil in behandeling wel is verantwoord in het licht van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet. Naar het oordeel van de regering schept iedere wijziging van de procedure een verschil in behandeling tussen de procedures die onderworpen blijven aan de oude regeling en deze onderworpen aan de nieuwe regeling en doet de wetgever geen afbreuk aan het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel wanneer hij de inwerkingtreding van de nieuwe bepalingen uitstelt, zoals dat werd gedaan door de wet van 23 maart 1999 in de eraan door het Hof van cassatie gegeven interpretatie.

17. Het tweede lid van de nieuwe tekst van artikel 11 van de wet van 23 maart 1999, voorgesteld in artikel 3, 1°, van het ontwerp strekt ertoe de uitzondering in te voeren op de algemene regel van het eerste lid, die slechts op impliciete wijze voortvloeit uit het tweede en derde lid van de huidige tekst. De voorgestelde tekst drukt uitdrukkelijk de bepaling uit, die blijkt te zijn blijven steken in de pen van de stellers van de wet van 23 maart 1999 :

le directeur régional. A cet égard, comme l'a relevé le Conseil d'État (observations particulières sur l'article 3, point 3), le texte paraît en contradiction avec la disposition figurant dans l'article 97, alinéa 1er, premier tiret, de la loi du 15 mars 1999.

16. L'article 3, 1°, du projet remplace l'alinéa 1er de l'article 11 par deux nouveaux alinéas qui tendent à remédier aux défauts de rédaction indiqués *supra*, 15.

Le premier alinéa du texte proposé dispose :

« Les recours judiciaires relatifs à l'application d'une loi d'impôt introduits avant le 1er mars 1999 seront poursuivis conformément aux règles applicables avant cette date et les recours contre les décisions rendues dans ces causes seront régis par ces mêmes règles ».

Ce texte consacre clairement l'interprétation retenue par la Cour de cassation (*supra*, n° 5, spéc. 3°).

Le Conseil d'État a fait observer qu'ainsi interprété, le texte de la loi du 23 mars 1999 soumet pendant plusieurs années les recours en cassation à des règles différentes selon la date d'introduction du recours contre la décision du directeur (cf. *supra*, n°6) et se demande si cette différence de traitement est bien justifiée au regard des articles 10 et 11 de la Constitution. De l'avis du gouvernement, toute réforme de la procédure crée une différence de traitement entre les procédures soumises au régime ancien et celles soumises aux règles nouvelles et le législateur ne porte pas atteinte au principe constitutionnel d'égalité lorsqu'il diffère l'entrée en vigueur des règles nouvelles comme l'a fait la loi du 23 mars 1999 dans l'interprétation qu'en a donnée la Cour de cassation.

17. L'alinéa 2 du nouveau texte de l'article 11 de la loi du 23 mars 1999 proposé dans l'article 3, 1° du projet tend à introduire l'exception au principe général de l'alinéa 1er qui ne ressort que de manière implicite des alinéas 2 et 3 du texte actuel. Le texte proposé explicite la disposition qui paraît être restée dans la plume des auteurs de la loi du 23 mars 1999 :

«De beroepen, die vanaf 1 maart 1999 worden ingesteld tegen op die datum nog niet definitief zijnde beslissingen van de gewestelijke directeurs der directe belastingen, zullen evenwel worden onderworpen aan de termijnen en overige bepalingen van deze wet, behoudens hetgeen wordt gezegd in het volgende lid (dit wil zeggen het tweede lid van de huidige tekst). De verdere procedure, met inbegrip van de rechtsmiddelen, zal worden onderworpen aan diezelfde bepalingen».

Aldus zal duidelijk uit de wettekst blijken dat vanaf 1 maart 1999 de beroepen tegen de beslissingen van de gewestelijke directeurs der directe belastingen moeten worden ingesteld bij de rechtbank van eerste aanleg, zoals uiteengezet *supra*, nr. 2.

De voorgestelde tekst, die werd geamendeerd ten einde rekening te houden met een suggestie van de Raad van State, neemt een precisering op, vervat in het derde lid van de in voege zijnde tekst (te weten dat de termijn voor het instellen van het rechtsmiddel niet mag verstreken zijn op 1 maart 1999) en maakt dat lid aldus overbodig, zodat 2° van artikel 3 voorziet in de opheffing ervan.

Art. 4

18. Artikel 4 vervangt de bepalingen van de wet van 15 maart 1999, die de regels wijzigen van de cassatieprocedure inzake inkomstenbelastingen, belasting over de toegevoegde waarde, registratierechten, successierechten, zegelrechten en met het zegel gelijkgestelde taksen.

Deze bepalingen zijn allen als volgt opgesteld :

«De voorziening in cassatie wordt ingesteld bij verzoekschrift dat, op straffe van nietigheid, een bondige uiteenzetting van de middelen en de aanduiding van de geschonden wetten bevat. Het verzoekschrift mag voor de eiser door een advocaat ondertekend en neergelegd worden.»

De doelstelling van de wetgever is geweest om voortaan enerzijds de cassatievoorzieningen tegen de arresten van de hoven van beroep inzake inkomstenbelastingen (geveld in het raam van het nieuwe regime, op beroep tegen vonnissen van de rechtbanken van eerste aanleg) te onderwerpen aan de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek, zonder evenwel de tussenkomst op te leggen van een advocaat bij het Hof van Cassatie, hetgeen evenmin was vereist onder de oude regeling, en anderzijds het zich niet moeten wenden tot een advocaat bij het Hof van Cassatie uit te breiden tot alle belastingen.

« Toutefois, les recours introduits à partir du 1er mars 1999 contre les décisions des directeurs régionaux de contributions directes qui ne sont pas définitives à cette date seront régis par le délai et les autres règles prescrits par la présente loi, sous réserve de ce qui est dit à l'alinéa suivant (c'est-à-dire l'alinéa 2 du texte actuel), et la procédure ultérieure, y compris les voies de recours, sera régie par les règles. »

Ainsi, il ressortira clairement du texte légal qu'à partir du 1er mars 1999, les recours contre les décisions des directeurs régionaux des contributions directes doivent être introduits devant le tribunal de première instance, comme il a été exposé *supra*, n° 2.

Le texte proposé, qui a été amendé pour tenir compte d'une suggestion du Conseil d'État, incorpore une précision contenue dans l'alinéa 3 du texte en vigueur (à savoir que le délai de recours ne doit pas être expiré à la date du 1er mars 1999) et rend cet alinéa inutile, de sorte que le 2° de l'article 3 en prévoit la suppression.

Art. 4

18. L'article 4 remplace les dispositions de la loi du 15 mars 1999 qui modifient les règles de la procédure en cassation en matière d'impôts sur les revenus, de TVA, de droits d'enregistrement, de droits de succession, de droits de timbre et de taxes assimilées au timbre.

Ces dispositions sont toutes libellées comme suit :

« Le pourvoi en cassation est introduit par requête contenant, à peine de nullité, un exposé sommaire des moyens et l'indication des lois violées. La requête peut être signée et déposée pour le demandeur par un avocat. »

Le but du législateur a été, d'une part, de soumettre à l'avenir les pourvois en cassation contre les arrêts de cours d'appel en matière d'impôts sur les revenus (rendus, dans le nouveau régime, sur appel de jugements de tribunaux de première instance) aux règles du Code judiciaire, tout en n'imposant pas le ministère des avocats à la Cour de cassation qui n'est pas requis sous le régime ancien, et, d'autre part, d'étendre à tous les impôts la dispense de recourir à un avocat à la Cour de cassation.

De bepalingen van de wet van 23 maart 1999 zwijgen echte over de memories van antwoord, hetgeen zou kunnen worden uitgelegd in die zin dat deze onderworpen blijven aan de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek en aldus de tussenkomst van een advocaat bij het Hof van cassatie is vereist. De voorgestelde tekst strekt ertoe die uitlegging, die vanzelfsprekend niet beantwoordt aan de wil van de wetgever, te voorkomen. De tekst preciseert daarenboven dat, indien de voorziening of de memorie van antwoord werd ingediend zonder advocaat, de memorie van antwoord of de memorie van wederantwoord dient te worden betekend aan de partij zelf (hetgeen afwijkt van de artikelen 1092 en 1094 van het Gerechtelijk Wetboek).

Voor het overige lijkt het nuttig te zijn, bij het begin van elk van deze bepalingen, het principe weer te geven, dat de cassatieprocedure is onderworpen aan de artikelen 1073 tot 1121 van het Gerechtelijk Wetboek (betreffende de voorziening in burgerlijke zaken). Daardoor dient niet te worden herhaald dat het verzoekschrift, op straffe van nietigheid, een bondige uiteenzetting van de middelen en de aanduiding van geschonden wetsbepalingen moet bevatten, hetgeen wordt bepaald in artikel 1080 van het Gerechtelijk Wetboek.

Art. 5

19. Artikel 5 beoogt het doel te bewerkstelligen, aangegeven *supra*, 7 : gelet op de bewoordingen van artikel 97, laatste lid, van de wet van 15 maart 1999, hebben de belastingplichtigen rechtmatig kunnen geloven dat de cassatievoorzieningen, ingesteld vanaf 27 maart 1999 (datum van bekendmaking van de twee wetten in het Staatsblad) tegen de arresten van de hoven van beroep inzake directe belastingen, waren onderworpen aan de nieuwe procedureregels (neerlegging ter de griffie van het Hof van Cassatie binnen de drie maanden na de betekening van het bestreden arrest), zoals uitgelegd *supra* 5. Het doel van de voorgestelde bepaling is te vermijden dat die voorzieningen niet ontvankelijk zouden worden verklaard wanneer ze op die wijze werden ingesteld in de periode tussen 27 maart 1999 en de datum van inwerkingtreding van deze wet (tiende dag die zal volgen op de datum van de bekendmaking in het Belgisch Staatsblad).

20. Het tweede lid van artikel 5 regelt het geval van cassatievoorzieningen, ingesteld vanaf 27 maart 1999 overeenkomstig het nieuwe artikel 378 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992, die reeds niet ontvankelijk zijn verklaard omdat ze niet werden inge-

Toutefois, les dispositions de la loi du 23 mars 1999 sont muettes sur le mémoire en réponse, ce qui pourrait être interprété comme signifiant que ceux-ci restent régis par le Code judiciaire et demandent l'intervention d'un avocat à la Cour de cassation. Le texte proposé tend à prévenir cette interprétation, qui ne répond évidemment pas à la volonté du législateur. Le texte précise en outre que si le pourvoi ou le mémoire en réponse a été introduit sans avocat, le mémoire en réponse ou le mémoire en réplique doit être signifié à la partie elle-même (ce qui déroge aux articles 1092 et 1094 du Code judiciaire).

Par ailleurs, il paraît utile d'énoncer, au début de chacune de ces dispositions, le principe, à savoir que la procédure en cassation est régie par les articles 1073 à 1121 du Code judiciaire (relatifs au pourvoi en matière civile). Cela dispense de rappeler que la requête doit contenir à peine de nullité un exposé sommaire des moyens et l'indication des lois violées, ce qui est dit dans l'article 1080 du Code judiciaire.

Art. 5

19. L'article 5 tend à réaliser le but indiqué *supra*, 7 : eu égard aux termes de l'article 97, dernier alinéa, de la loi du 15 mars 1999, les contribuables ont pu légitimement croire que les pourvois en cassation introduits depuis le 27 mars 1999 (date de publication des deux lois au Moniteur) contre des arrêts de cours d'appel en matière d'impôts directs étaient régis par les nouvelles règles de procédure (dépôt au greffe de la Cour de cassation dans les trois mois de la signification de l'arrêt attaqué), ainsi qu'il a été expliqué *supra*, n° 5. Le but de la disposition en projet est d'éviter que ces pourvois ne soient déclarés non recevables lorsqu'ils ont été introduits de cette manière pendant la période comprise entre le 27 mars 1999 et la date d'entrée en vigueur de la présente loi (dixième jour qui suivra la date de sa publication au Moniteur belge).

20. L'alinéa 2 de l'article 5 règle le cas des pourvois en cassation introduits depuis le 27 mars 1999 conformément à l'article 378 nouveau du Code des impôts sur les revenus 1992 qui ont déjà été déclarés non recevables pour n'avoir pas été formés conformément

steld overeenkomstig het oude artikel 378 van genoemd wetboek (neerlegging ter griffie van het hof van beroep).

Zo de voorgestelde tekst wordt aangenomen, zal deze in dat geval aan de eiser toelaten een verzoekschrift tot intrekking van het arrest van het Hof van Cassatie in te dienen binnen de drie maanden na de inwerking-treding van het voorliggende wetsontwerp : gevat van dat verzoekschrift, zal het Hof van Cassatie zijn arrest intrekken, de voorziening ontvankelijk verklaren bij toepassing van het eerste lid van artikel 5 en er opnieuw uitspraak over doen.

De procedure tot intrekking zal onderworpen zijn aan de bepalingen van het Wetboek van de inkomstenbelastingen betreffende de cassatieprocedure, zoals deze bestonden vóór 1 maart 1999.

Het is zeer zeker uitzonderlijk de intrekking te voorzien van in kracht van gewijsde getreden beslissingen, doch dit is onontbeerlijk teneinde de doelstelling zelf van het ontwerp te verwezenlijken en geen ongelijkheid te schapen tussen de belastingplichtigen al naargelang het Hof van Cassatie over hun voorziening beslist vóór of na de inwerkingtreding van de nieuwe wet.

Een dergelijke procedure is in ons recht trouwens niet zonder voorgaande : artikel 10 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof laat de intrekking toe van een in kracht van gewijsde getreden beslissing die een strafrechtelijke veroordeling uitspreekt, gegrond op een wetsbepaling, die naderhand door het Arbitragehof wordt vernietigd.

Art. 6

21. Overeenkomstig artikel 6 van het ontwerp, zullen de artikelen 2, 3 en 4 uitwerking hebben vanaf 6 april 1999 - datum van inwerkingtreding van de wetten van 15 en 23 maart 1999. Deze terugwerkende kracht is gerechtvaardigd door de hoofdzakelijk uitleggende aard van die bepalingen.

Men zou weliswaar kunnen twijfelen aan het uitleggend karakter van artikel 2 in de paragrafen 1° en 2° ervan, maar de terugwerkende kracht van die bepalingen wordt toch verantwoord door het streven naar het herstel der tegenstrijdigheden geschapen door de oorspronkelijke tekst.

Teneinde alle discussie te voorkomen, verduidelijkt de voorgesteld tekst dat de artikelen 2 tot 4 van toepassing zijn op de gedingen, waarin begrepen de

à l'article 378 ancien dudit Code (dépôt au greffe de la cour d'appel).

S'il est adopté, le texte proposé permettra au demandeur, en ce cas, d'introduire une requête en rétractation de l'arrêt de la Cour de cassation dans les trois mois de l'entrée en vigueur de la loi en projet : saisie par cette requête, la Cour de cassation rétractera son arrêt, dira le pourvoi recevable par application de l'alinéa 1er de l'article 5 et statuera à nouveau sur le pourvoi.

La procédure de rétractation sera régie par les dispositions du Code des impôts sur les revenus relatives à la procédure en cassation telles qu'elles existaient avant le 1er mars 1999.

Il est assurément exceptionnel de prévoir la rétractation de décisions passées en force de chose jugée, mais c'est indispensable pour réaliser l'objectif même du projet et ne pas créer d'inégalité entre les contribuables selon que la Cour de cassation statue sur leur pourvoi avant ou après l'entrée en vigueur de la loi nouvelle.

Une telle procédure n'est d'ailleurs pas sans précédent dans notre droit : l'article 10 de la loi spéciale du 6 janvier 1989 sur la Cour d'arbitrage permet la rétractation d'une décision passée en force de chose jugée lorsqu'elle prononce une condamnation pénale fondée sur une disposition légale qui a ensuite été annulée par la Cour d'arbitrage.

Art. 6

21. Selon l'article 6 du projet, les articles 2, 3 et 4 produisent leurs effets à dater du 6 avril 1999 - date d'entrée en vigueur des lois des 15 et 23 mars 1999. Cette rétroactivité se justifie par le caractère principalement interprétatif de ces dispositions.

On pourrait douter, il est vrai, du caractère interprétatif de l'article 2 en ses paragraphes 1° et 2°, mais la rétroactivité de ces dispositions n'en est pas moins justifiée par le souci de réparer les contradictions créées par le texte initial.

Le texte proposé précise, pour prévenir toute discussion, que les articles 2 à 4 s'appliquent aux instances en cours à la date de l'entrée en vigueur de la

cassatieprocedures, hangende op datum van inwerkingtreding van deze wet (te weten de tiende dag volgend op de publicatie in het Staatsblad).

Wat artikel 5 betreft, dat een overgangsbepaling is, is het niet nodig terugwerkende kracht te voorzien, zoals de Raad van State dat trouwens heeft opgemerkt in zijn commentaar bij dat artikel.

De minister van Justitie,

Marc VERWILGHEN

présente loi (à savoir le dixième jour qui suivra sa publication au Moniteur), y compris les instances en cassation.

Quant à l'article 5, qui constitue une disposition transitoire, il n'est pas nécessaire de prévoir qu'il a un effet rétroactif, ainsi que l'a relevé le Conseil d'État dans son commentaire de cet article.

Le ministre de la Justice,

Marc VERWILGHEN

VOORONTWERP VAN WET

onderworpen aan het advies van de Raad van State

Voorontwerp van wet tot interpretatie en wijziging van sommige bepalingen van de wet van 15 maart 1999 betreffende de beslechting van fiscale geschillen en de wet van 23 maart 1999 betreffende de rechterlijke inrichting in fiscale zaken.

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

In artikel 97 van de wet van 15 maart 1999 betreffende de beslechting van fiscale geschillen worden de volgende verduidelijkingen en wijzigingen aangebracht:

1° In het eerste lid, tweede streep, worden de woorden «en 58 tot 62» vervangen door de woorden «58, 61 en 62».

2° De tweede zin van het laatste lid wordt als volgt geïnterpreteerd :

Deze artikelen van genoemd Wetboek zoals ze bestonden vóór 1 maart 1999, blijven evenwel van toepassing op de beroepen hangende bij het Hof van beroep op deze datum en op de voorzieningen in cassatie tegen de arresten gewezen door de Hoven van beroep op de beroepen ingesteld vóór deze datum

Art. 3

Het eerste lid van artikel 11 van de wet van 23 maart 1999 betreffende de rechterlijke inrichting in fiscale zaken wordt vervangen door de twee volgende leden die interpretatieve bepalingen zijn :

«De administratieve verhalen en de gerechtelijke verhalen betreffende de toepassing van een belastingwet hangende op 1 maart 1999 zullen worden vervolgd en afgehandeld met toepassing van de vóór deze datum geldende regels en de verhalen tegen de beslissingen gewezen in deze geschillen zullen worden vervolgd met toepassing van dezelfde regels.

De verhalen tegen de beslissingen van de gewestelijke directeur der directe belastingen gewezen sinds 1 maart 1999 zullen evenwel worden beheerst door de nieuwe regels voorgeschreven door deze wet, onder voorbehoud van hetgeen wordt gezegd in het volgend lid, en de verdere procedure, met inbegrip van de rechtsmiddelen, zal worden beheerst door genoemde regels.»

AVANT-PROJET DE LOI

soumis à l'avis du Conseil d'État

Avant-projet de loi interprétant et modifiant certaines dispositions de la loi du 15 mars 1999 relative au contentieux en matière fiscale et de la loi du 23 mars 1999 relative à l'organisation judiciaire en matière fiscale.

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

A l'article 97 de la loi du 15 mars 1999 relative au contentieux en matière fiscale sont apportées les précisions et modifications suivantes.

1° Dans l'alinéa 1, second tiret, les mots « et 58 à 62 » sont remplacés par les mots « 58, 61 et 62 ».

2° La deuxième phrase du dernier alinéa est interprétée comme suit :

Toutefois, ces articles dudit Code tels qu'ils existaient avant le 1er mars 1999 demeurent applicables aux recours devant la cour d'appel pendant à cette date et aux pourvois en cassation contre les arrêts rendus par les cours d'appel sur des recours introduits avant cette date.

Art. 3

Le premier alinéa de l'article 11 de la loi du 23 mars 1999 relative à l'organisation judiciaire en matière fiscale est remplacée par les deux alinéas suivants, qui ont valeur interprétative :

« Les recours administratifs et les recours judiciaires relatifs à l'application d'une loi d'impôt pendant le 1er mars 1999 seront poursuivis et clôturés conformément aux règles applicables avant cette date et les recours contre les décisions rendues dans ces causes seront poursuivis conformément à ces mêmes règles.

Toutefois, les recours contre les décisions des directeurs régionaux des contributions directes rendues à partir du 1er mars 1999 seront régis par les règles nouvelles édictées par la présente loi, sous réserve de ce qui est dit à l'alinéa suivant, et la procédure ultérieure, y compris les voies de recours, sera régie par lesdites règles. »

Art. 4

Artikel 378 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 gewijzigd bij artikel 34 van genoemde wet van 15 maart 1999, artikel 93 van het Wetboek van de belasting over de toegevoegde waarde, gewijzigd bij artikel 63 van genoemde wet, artikel 225ter van het Wetboek der registratie-, hypotheek- en griffierechten, ingevoegd door artikel 71 van genoemde wet, artikel 142-4 van het Wetboek der successierechten, ingevoegd bij artikel 75 van genoemde wet, artikel 79bis van het Wetboek der zegelrechten, ingevoegd door artikel 81 van genoemde wet, artikel 210bis van het Wetboek der met het zegel gelijkgestelde taksen, ingevoegd door artikel 88 van genoemde wet, worden als volgt uitgelegd :

«De procedure in cassatie wordt beheerst door de artikelen 1073 tot 1121 van het Gerechtelijk Wetboek In afwijking van de artikelen 1080, 1092 en 1094 van genoemd Gerechtelijk Wetboek; worden evenwel het verzoekschrift en de memories ondertekend door de partij in persoon of door een advocaat ; de memories van antwoord en de memories van wederantwoord worden betekend aan de advocaat die de voorziening of de memorie van antwoord heeft ondertekend of aan de partij zelf bij gebrek aan advocaat.»

Art. 5

De Cassatievoorzieningen, die vanaf 27 maart 1999 tot de tiende dag volgende op deze van de bekendmaking van deze wet zijn ingesteld overeenkomstig het nieuwe artikel 378 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen (dit is artikel 378 zoals gewijzigd bij artikel 34 van genoemde wet van 15 maart 1999), worden geacht regelmatig te zijn ingediend.

In de gevallen waarin een voorziening in cassatie ingesteld vanaf 27 maart 1999 overeenkomstig nieuw artikel 378 van genoemd Wetboek niet ontvankelijk werd verklaard bij arrest gewezen voor de inwerkingtreding van voorliggende wet om reden dat ze niet werd ingesteld overeenkomstig oud artikel 378 van genoemd wetboek (dit is artikel 378 zoals het bestond vóór 1 maart 1999), kan de eiser door middel van een nieuw verzoekschrift ingediend binnen de drie maanden van de inwerkingtreding van voorliggende wet, het Hof van Cassatie verzoeken haar arrest in te trekken en de voorziening ontvankelijk te verklaren door toepassing van lid 1. De procedure tot intrekking wordt beheerst door de bepalingen van genoemd Wetboek betreffende de procedure in cassatie zoals ze bestonden vóór 1 maart 1999. Het arrest tot intrekking oordeelt opnieuw over de voorziening.

Art. 6

De bepalingen van deze wet hebben uitwerking vanaf 6 april 1999 en zijn van toepassing op de gedingen hangende op de datum van inwerkingtreding van deze wet.

Art. 4

L'article 378 du Code des impôts sur les revenus 1992 modifié par l'article 34 de ladite loi du 15 mars 1999, l'article 93 du Code de la taxe sur la valeur ajoutée, modifié par l'article 63 de ladite loi, l'article 225ter du Code des droits d'enregistrement d'hypothèque et de greffe, introduit par l'article 71 de ladite loi, l'article 142-4 du Code des droits de succession, introduit par l'article 75 de ladite loi, l'article 79bis du Code des droits de timbre, introduit par l'article 81 de ladite loi, l'article 210bis du Code des taxes assimilées au timbre, introduit par l'article 88 de ladite loi, sont interprétés comme suit :

« La procédure en cassation est régie par les articles 1073 à 1121 du Code judiciaire. Toutefois, par dérogation aux articles 1080, 1092 et 1094 dudit Code judiciaire, la requête et les mémoires sont signés par la partie en personne ou par un avocat; les mémoires en réponse et les mémoires en réplique sont signifiés à l'avocat qui a signé le pourvoi ou le mémoire en réponse ou à la partie elle-même à défaut d'avocat. »

Art. 5

Les pourvois en cassation introduits depuis le 27 mars 1999 jusqu'à la date d'entrée en vigueur de la présente loi conformément à l'article 378 nouveau du Code des impôts sur les revenus 1992 (c'est-à-dire l'article 378, tel qu'il a été modifié par l'article 34 de ladite loi du 15 mars 1999), sont réputés introduits régulièrement.

Dans les cas où un pourvoi en cassation introduit depuis le 27 mars 1999 conformément à l'article 378 nouveau dudit Code a été déclaré non recevable par arrêt rendu avant l'entrée en vigueur de la présente loi pour n'avoir pas été formé conformément à l'article 378 ancien dudit Code (c'est-à-dire l'article 378 tel qu'il existait avant le 1er mars 1999), le demandeur peut, par une nouvelle requête introduite dans les trois mois de l'entrée en vigueur de la présente loi, demander à la Cour de cassation de rétracter son arrêt et de dire le pourvoi recevable par application de l'alinéa 1er. La procédure de rétractation est régie par les dispositions dudit Code, relatives à la procédure en cassation, telles qu'elles existaient avant le 1er mars 1999. L'arrêt de rétractation statue à nouveau sur le pourvoi.

Art. 6

Les dispositions de la présente loi produisent leurs effets à dater du 6 avril 1999 et s'appliquent aux instances en cours à la date de l'entrée en vigueur de la présente loi.

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE L. 30.111/2

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, tweede kamer, op 26 april 2000 door de Minister van Justitie verzocht hem, binnen een termijn van ten hoogste een maand, van advies te dienen over een voorontwerp van wet «tot interpretatie en wijziging van sommige bepalingen van de wet van 15 maart 1999 betreffende de beslechting van fiscale geschillen en van de wet van 23 maart 1999 betreffende de rechterlijke inrichting in fiscale zaken», heeft op 5 juni 2000 het volgende advies gegeven :

Strekking van de ontworpen regeling

Het voornaamste doel van de ontworpen regeling bestaat erin een oplossing te bieden voor de moeilijkheden die gerezen zijn bij de toepassing van de overgangsbepalingen (1) van de wet van 15 maart 1999 «betreffende de beslechting van fiscale geschillen» (2) en van de wet van 23 maart 1999 «betreffende de rechterlijke inrichting in fiscale zaken» (3), op voorzieningen in Cassatie in geschillen betreffende inkomstenbelastingen.

De rechtsleer heeft een groot aantal andere, zeer complexe, problemen aan het licht gebracht, in verband met de toepassing van de overgangsbepalingen van de genoemde wetten van 15 en 23 maart 1999, bijvoorbeeld op het gebied van gemeentelijke provinciebelastingen (4). De wet van 15 maart 1999 is in dezen reeds gewijzigd bij een wet van 17 februari 2000 (5). De steller van het ontwerp dient bijzondere aandacht te schenken aan de gevolgen die de ontworpen regeling zou kunnen hebben voor de fiscale- geschillenbeslechting in haar geheel. In dit advies worden daarvan enkele voorbeelden gegeven.

(1) Het gaat eigenlijk om een mengeling van echte overgangsbepalingen en van regels betreffende de inwerkingtreding van sommige bepalingen van de wet van 15 maart 1999.

(2) Bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 27 maart.

(3) Bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 27 maart.

(4) D. GARABEDIAN, «La réforme de la procédure fiscale contentieuse - Questions de droit transitoire», Colloquium van de afdeling D.E.S., fiscaal recht, van de ULB. Questions actuelles de fiscalité, 27 mei 1999. Die studie, die op heel wat punten herwerkt is, is gepubliceerd in de Rev. Dr. ULB 1999, blz. 109. Zie ook : M. BALTUS, «La procédure en cassation après les lois des 15 et 23 mars 1999», noot onder Cass., 21 juni 1999, J.D.F., 1999, blz. 162, en de conclusies van Advocaat-generaal J.-F. LECLERCQ, blz. 156; T. DELAHAYE en P. WOUTERS, «De hervorming van de beslechting van fiscale geschillen : Het overgangsrecht : wat met de hangende geschillen ?, opmerkingen onder Cass., 21 juni 1999, Recente Arresten van het Hof van Cassatie, 1999, blz. 204; M. MAUS, «De rechtspleging voor het Hof van Cassatie en het overgangsrecht van de nieuwe fiscale procedure», noot onder Cass., 21 juni 1999, T.F.R., 2000, blz. 197.

(5) Wet van 17 februari 2000 «tot wijziging van de wet van 15 maart 1999 betreffende de beslechting van fiscale geschillen, bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 22 maart. Het staat evenwel niet vast dat die wet alle problemen regelt die terzake zouden kunnen rijzen.

AVIS DU CONSEIL D'ÉTAT L. 30.111/2

Le CONSEIL D'ÉTAT, section de législation, deuxième chambre, saisi par le Ministre de la Justice, le 26 avril 2000, d'une demande d'avis, dans un délai ne dépassant pas un mois, sur un avant-projet de loi «interprétant et modifiant certaines dispositions de la loi du 15 mars 1999 relative au contentieux en matière fiscale et de la loi du 23 mars 1999 relative à l'organisation judiciaire en matière fiscale», a donné le 5 juin 2000 l'avis suivant :

Portée du texte en projet

Le texte en projet a pour objet principal d'apporter une solution aux difficultés soulevées par l'application des dispositions transitoires (1) des lois des 15 mars 1999 «relative au contentieux en matière fiscale» (2) et 23 mars 1999 «relative à l'organisation judiciaire en matière fiscale» (3), en ce qui concerne les pourvois en cassation introduits en matière d'impôts sur les revenus.

La doctrine a mis en évidence un grand nombre d'autres problèmes, fort complexes, liés à l'application des dispositions transitoires des lois des 15 et 23 mars 1999 précitées, par exemple en ce qui concerne les taxes communales et provinciales (4). En cette matière, la loi du 15 mars 1999 a déjà été modifiée par une loi du 17 février 2000 (5). Il appartient à l'auteur du projet d'être particulièrement attentif aux répercussions que pourrait avoir le texte en projet sur l'ensemble du contentieux fiscal. Le présent avis en donne quelques exemples.

(1) Qui sont, en réalité, un mélange de règles réellement transitoires et de règles relatives à l'entrée en vigueur de certaines dispositions de la loi du 15 mars 1999.

(2) Publiée au Moniteur belge du 27 mars.

(3) Publiée au Moniteur belge du 27 mars.

(4) D. GARABEDIAN, «La réforme de la procédure fiscale contentieuse - Questions de droit transitoire», Colloque du D.E.S. en droit fiscal de l'ULB. Questions actuelles de fiscalité, 27 mai 1999. Cette étude, remaniée sur de nombreux points, a été publiée dans Rev. Dr. ULB, 1999, p. 109. Voir également : M. BALTUS, «La procédure en cassation après les lois des 15 et 23 mars 1999», note d'observations sous Cass., 21 juin 1999, J.D.F., 1999, p. 162, ainsi que les conclusions de l'Avocat général J.-F. LECLERCQ, p. 156; T. DELAHAYE et P. WOUTERS, «De hervorming van de beslechting van fiscale geschillen : Het overgangsrecht : wat met de hangende geschillen ?, observations sous Cass., 21 juin 1999, Recente Arresten van het Hof van Cassatie, 1999, p. 204; M. MAUS, «De rechtspleging voor het Hof van Cassatie en het overgangsrecht van de nieuwe fiscale procedure», note sous Cass., 21 juni 1999, T.F.R., 2000, p. 197.

(5) Loi du 17 février 2000 «modifiant la loi du 15 mars 1999 relative au contentieux en matière fiscale», publiée au Moniteur belge du 22 mars. Il n'est cependant pas certain que cette loi règle tous les problèmes qui pourraient se poser en la matière.

Algemene opmerkingen

I. 1. De beginselen die van toepassing zijn op interpretatieve wetten zijn onder meer in herinnering gebracht in advies nr. L. 24.877/1, dat op 1 februari 1996 door de afdeling wetgeving van de Raad van State is uitgebracht over een voorontwerp, de latere wet van 19 juni 1996 «tot interpretatie van de wet van 20 juli 1990 tot instelling van een flexibele pensioenleeftijd voor werknemers en tot aanpassing van de werknemerspensioenen aan de evolutie van het algemeen welzijn» (6) :

«Luidens artikel 84 van de Grondwet kan alleen de wet een authentieke uitlegging van de wetten geven. Die bevoegdheid, welke in essentie een toepassing is van het adagium «Ejus est legem interpretari, cujus est condere», houdt in dat de wetgever een vroegere wet zo mag uitleggen dat deze geacht moet worden steeds en voor eenieder de betekenis, vermeld in de interpretatieve wet, te hebben gehad, in voorkomend geval aldus ingrijpend in inmiddels verworven rechtstoestanden (7), zonder dat zulks evenwel, overeenkomstig artikel 7 van het Gerechtelijk Wetboek, ertoe kan leiden dat wordt teruggekomen op inmiddels in kracht van gewijsde gegane rechterlijke beslissingen (8). Een interpretatieve wet valt dan ook niet als een eigenlijke nieuwe wet te beschouwen, daar zij moet worden geacht één geheel te vormen met de geïnterpreteerde tekst, en zulks vanaf het ogenblik waarop deze laatste tot stand is gekomen (9).

Het antwoord op de vraag of en in welke zin een wetsbepaling dient te worden geïnterpreteerd, is uitsluitend zaak van de wetgever die hieromtrent in beginsel over een onaantastbare beoordelingsbevoegdheid beschikt. Desalniettemin meent de Raad van State, afdeling wetgeving, in dat verband een dubbele opmerking te moeten formuleren.

Met de authentieke uitlegging zal hoe dan ook geen afbreuk kunnen worden gedaan aan in rechte afdwingbare normen die een hiërarchisch hogere waarde hebben dan de wet (10). Zulks komt erop neer dat het concipiëren van een interpretatieve wet niet vrijstelt van een mogelijke toetsing van die wet aan het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel door het Arbitragehof of van het met toepassing van de artikelen 169 en volgende van het EG-Verdrag uitgeoefende toezicht door het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen, of nog, van de rechterlijke toetsing waartoe door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens kan worden overgegaan (...).

(6) Zie ook advies nr. L. 23.600/1/V, dat op 26 juli 1994 door de afdeling wetgeving van de Raad van State is uitgebracht over een voorontwerp dat ook de genoemde wet van 19 juni 1996 is geworden.

(7) Zie onder meer Gedr. St., Senaat, B.Z. 1979, nr. 261/1, bijlage 1, advies van de Raad van State, afdeling wetgeving, van 31 mei 1979, blz. 17.

(8) «Een wetsbepaling is interpretatief wanneer zij, met terugwerkende kracht, een andere wetsbepaling uitlegt en verklaart» (Arbitragehof, 19 mei 1993, arrest nr. 37/93).

(9) Zie bijvoorbeeld reeds Cass., 20 juni 1854, Pas., 1854, I, blz. 279; Cass., 10 juli 1924, Pas., 1924, I, blz. 460; Cass., 20 mei 1935, Pas., 1935, I, blz. 252; Cass., 5 oktober 1962, Pas., 1963, I, blz. 157; Cass., 22 oktober 1970, Arr. Cass., 1971, I, blz. 144. Zie ook J. VELU, Droit public, I, Le statut des Gouvernants, Brussel, Bruylant, 1986, blz. 588, en de door deze auteur vermelde rechtsleer.

(10) J. VELU, op. cit., blz. 598.

Observations générales

I. 1. Les principes qui régissent les lois interprétatives ont été rappelés notamment dans l'avis n° L. 24.877/1 donné par la section de législation du Conseil d'État le 1er février 1996 sur un avant-projet devenu la loi du 19 juin 1996 «interprétative de la loi du 20 juillet 1990 instaurant un âge flexible de la retraite pour travailleurs salariés et adaptant les pensions des travailleurs salariés à l'évolution du bien-être général» (6) :

«Selon l'article 84 de la Constitution, l'interprétation des lois par voie d'autorité n'appartient qu'à la loi. Cette compétence, qui résulte pour l'essentiel de l'adage «Ejus est legem interpretari, cujus est condere», emporte que le législateur peut interpréter une loi ancienne de manière telle que celle-ci doit être réputée avoir eu, en tout temps et pour tous, le sens indiqué dans la loi interprétative, quitte, le cas échéant, à affecter, de la sorte, des situations juridiques acquises entre-temps (7), sans qu'il faille pour autant, conformément à l'article 7 du Code judiciaire, revenir sur des décisions juridictionnelles entre-temps passées en force de chose jugée (8). Par conséquent, une loi interprétative n'est pas à considérer comme une loi nouvelle proprement dite, dès lors qu'elle doit être réputée faire corps avec le texte interprété, et ce dès que ce dernier a été établi (9).

La réponse à la question de savoir si et dans quel sens une disposition législative doit être interprétée, est de la compétence exclusive du législateur qui est en principe investi à cet égard d'un pouvoir d'appréciation souverain. Le Conseil d'État, section de législation, estime néanmoins devoir formuler à ce propos une double observation.

L'interprétation authentique ne pourra, quoi qu'il en soit, affecter des normes hiérarchiquement supérieures à la loi et dont le respect est sanctionné en droit (10). Cela implique que la confection d'une loi interprétative n'exonère pas d'un contrôle éventuel, par la Cour d'arbitrage, de la conformité de cette loi au principe constitutionnel de l'égalité ou du contrôle exercé par la Cour de justice des Communautés européennes en vertu des articles 169 et suivants du Traité CE ou, encore, du contrôle juridictionnel auquel peut procéder la Cour européenne des Droits de l'homme (...).

(6) Voir également l'avis n° L. 23.600/1/V donné par la section de législation du Conseil d'État le 26 juillet 1994 sur un avant-projet devenu également la loi du 19 juin 1996 précitée.

(7) Voir notamment Doc. parl., Sénat, S.E. 1979, n° 261/1, annexe 1, avis du Conseil d'État, section de législation, du 31 mai 1979, p. 17.

(8) «Une disposition législative est interprétative lorsqu'elle explicite et clarifie, avec effet rétroactif, une autre disposition législative» (Cour d'arbitrage, 19 mai 1993, arrêt n° 37/93).

(9) Voir, par exemple, déjà Cass., 20 juin 1854, Pas. 1854, I, p. 279; Cass. 10 juillet 1924, Pas., 1924, I, p. 460; Cass., 20 mai 1935, Pas., 1935, I, p. 252; Cass., 5 octobre 1962, Pas., 1963, I, p. 157; Cass., 22 octobre 1970, Pas., 1971, I, p. 144. Voir également J. VELU, Droit public, I, Le statut des Gouvernants, Bruxelles, Bruylant, 1986, p. 588, et la doctrine mentionnée par cet auteur.

(10) J. VELU, op. cit., p. 598.

Naar algemeen wordt aangenomen strekt een interpretatieve wet in essentie ertoe onduidelijke wetsbepalingen, welke voor een verschillende interpretatie vatbaar zijn, op een voor een ieder bindende en uniforme wijze uit te leggen. Naar aanleiding van de herziening van het vroegere artikel 28 van de Grondwet - het huidige artikel 84 - werd in het namens de bevoegde Senaatscommissie opgestelde verslag erop gewezen dat, eensdeels, een authentieke interpretatie in beginsel niet mogelijk is ingeval de norm in kwestie duidelijk is, en dat, anderdeels, een dergelijke interpretatie enkel kan indien aan de betekenis van de betrokken norm zou kunnen worden getwijfeld. Dat laatste zal het geval zijn wanneer de norm wordt tegengesproken door de eraan ten grondslag liggende parlementaire voorbereiding of ingeval deze laatste terzake geen aanwijzingen bevat (11) (...).

Blijkens artikel 2 van het ontwerp worden twee begrippen geïnterpreteerd, zijnde het begrip «rustpensioen» en het begrip «pensioenleeftijd». Enkel het eerstgenoemde begrip komt voor in de bepalingen van de wet van 20 juli 1990 welke in artikel 2 worden opgesomd. Wat het begrip «pensioenleeftijd» betreft, wijkt het ontwerp derhalve af van hetgeen traditioneel vanuit juridisch-technisch oogpunt voor een interpretatieve wet doorgaat en wat dient te worden onderscheiden van een wet welke een formele toevoeging inhoudt van de te interpreteren tekst.» (12)

2. Interpretatieve wetten moeten een uitzondering blijven (13). Er mag geen gebruik van worden gemaakt om een echte wijziging aan te brengen in rechtsregels die worden uitgelegd (14). Uitleggen kan weliswaar betekenen dat een onduidelijke zin wordt «herschreven» of dat enkele woorden worden toegevoegd aan

Il est généralement admis qu'une loi interprétative a essentiellement pour objet d'interpréter, d'une manière uniforme et obligatoire pour tous, des dispositions législatives peu claires, qui sont susceptibles d'interprétations en sens divers. A la suite de la révision de l'ancien article 28 de la Constitution - l'actuel article 84 - le rapport rédigé au nom de la commission compétente du Sénat a souligné, d'une part, que l'interprétation par voie d'autorité n'est pas possible, en principe, si la norme en question est claire, et d'autre part, qu'il ne peut y avoir une telle interprétation que si le sens de la norme concernée peut être douteux. Il en sera ainsi lorsque la norme est contredite par les travaux préparatoires qui s'y rapportent ou si ces derniers ne comportent aucune indication à cet égard (11) (...).

L'article 2 du projet interprète deux notions, soit celle de «pension de retraite» et celle d'«âge de la retraite». Seule la première notion figure dans les dispositions de la loi du 20 juillet 1990 énumérées à l'article 2 du projet. En ce qui concerne la notion d'«âge de la retraite», le projet s'écarte dès lors de ce que représente, traditionnellement sur le plan de la technique juridique, une loi interprétative et qu'il faut distinguer d'une loi comportant un ajout formel au texte à interpréter.» (12).

2. La loi interprétative doit rester une exception (13). Il ne peut y être recouru pour procéder à une véritable modification des normes interprétées (14). L'interprétation peut certes consister à «réécrire» une phrase obscure ou à «ajouter» quelques mots à une expression imprécise, mais elle ne peut être

(11) Gedr. St., Senaat, B.Z. 1979, nr. 100/25, blz. 4.

(12) Zie ook, over het begrip interpretatieve wet en de eventuele misbruiken van deze techniek, C. BERGEAL, *Savoir rédiger un texte normatif. Loi, décret, arrêté, circulaire ...*, Berger-Levrault, nr. 072, blz. 76; G. CLOSSET-MARCHAL, *L'application dans le temps des lois de droit judiciaire civil*, Brussel, Bruylant, 1983, nrs. 47 e.v., blz. 41 e.v.; R. ERGEC, *Introduction au droit public*, deel I, uitg. 2, Diegem, Story-Scientia, 1994, nr. 320, blz. 114; J. HERON, *Principes du droit transitoire*, Dalloz, 1996, nr. 71, blz. 67, die preciseert dat een interpretatieve wet voor het Franse Hof van Cassatie een wet is waarvoor het volgende geldt: «(Elle) se borne à reconnaître, sans rien innover, un état de droit préexistant qu'une définition imparfaite avait rendu susceptible de controverse»; M. UYTENDAELE, *Regards sur un système institutionnel paradoxal. Précis de Droit public belge*, Brussel, Bruylant, 1997, nrs. 253 e.v., blz. 326 e.v.; J. VAN NIEUWENHOVE, «Interpretatieve wetten en behoorlijke regelgeving», *Tijdschrift voor Wetgeving*, 1999, blz. 127; J. VELU, op. cit. nr. 386, blz. 587, voor wie geldt: «interpréter une loi, c'est dégager le sens exact d'un texte législatif qui serait peu clair et, le cas échéant, en déterminer la portée, c'est-à-dire le champ d'application temporel, spatial et juridique».

(13) J. VELU, op. cit., nr. 389, blz. 599, die het volgende stelt «... c'est un précepte de sagesse politique que la loi interprétative revête un caractère exceptionnel.»

(14) Herziening van artikel 28 van de Grondwet, Verslag namens de Commissie voor de herziening van de Grondwet en de hervorming der instellingen uitgebracht door de heren LINDEMANS en de STEXHE, Gedr. St., Senaat, zitting 1979-1980, nr. 10/25, blz. 4; conclusies van advocaat-generaal J.F. LECLERCQ onder Cass., 4 november 1996, A.P.T., 1997, blz. 222.

(11) Doc. parl., Sénat, S.E. 1979, n° 100/25, p. 4.

(12) Sur la notion de loi interprétative et les abus éventuels de cette technique, voir également C. BERGEAL, *Savoir rédiger un texte normatif. Loi, décret, arrêté, circulaire ...*, Berger-Levrault, n° 072, p. 76; G. CLOSSET-MARCHAL, *L'application dans le temps des lois de droit judiciaire civil*, Bruxelles, Bruylant, 1983, n°s 47 et s., pp. 41 et s.; R. ERGEC, *Introduction au droit public*, tome I, éd. 2, Diegem, Story-Scientia, 1994, n° 320, p. 114; J. HERON, *Principes du droit transitoire*, Dalloz, 1996, n° 71, p. 67, qui précise que pour la Cour de cassation française la loi interprétative est celle qui «se borne à reconnaître, sans rien innover, un état de droit préexistant qu'une définition imparfaite avait rendu susceptible de controverse»; M. UYTENDAELE, *Regards sur un système institutionnel paradoxal. Précis de Droit public belge*, Bruxelles, Bruylant, 1997, n°s 253 et s., pp. 326 et s.; J. VAN NIEUWENHOVE, «Interpretatieve wetten en behoorlijke regelgeving», *Tijdschrift voor Wetgeving*, 1999, p. 127; J. VELU, op. cit. n° 386, p. 587, pour qui «interpréter une loi, c'est dégager le sens exact d'un texte législatif qui serait peu clair et, le cas échéant, en déterminer la portée, c'est-à-dire le champ d'application temporel, spatial et juridique».

(13) J. VELU, op. cit., n° 389, p. 599, qui précise «... c'est un précepte de sagesse politique que la loi interprétative revête un caractère exceptionnel.»

(14) Révision de l'article 28 de la Constitution, Rapport fait au nom de la Commission de la Révision de la Constitution et de la Réforme des institutions par MM. de STEXHE et LINDEMANS, Doc. parl., Sénat, sess. 1979-1980, n° 10/25, p. 4; conclusions de l'avocat général J.F. LECLERCQ sous Cass., 4 novembre 1996, A.P.T., 1997, p. 222.

een vage formulering, maar mag niet dienen om de redactie van een regeling in het algemeen te verbeteren of om de leemten ervan aan te vullen (15). De bedoeling ervan is enkel de betekenis van een bestaande regel te preciseren, nader te omschrijven, te verduidelijken wanneer er daadwerkelijk een interpretatieprobleem rijst. In geval van twijfel is het geraden gebruik te maken van een niet-retroactieve wijzigingswet (16).

3. Er is een verschil tussen een interpretatieve wet en een wijzigingswet met terugwerkende kracht. In de eerste plaats heeft een interpretatieve wet een beperktere werkingssfeer, die volgt uit de definitie zelf hiervan (17). Voorts is een uitleggingsbepaling uit wetgevingstechnisch oogpunt een autonome bepaling: ze wijzigt de uitgelegde wet niet naar de vorm, maar verduidelijkt de strekking ervan. Met andere woorden, ze wordt niet concreet opgenomen in de uitgelegde wet, maar vormt een abstract geheel met die wet (18). Interpretatieve wetten en gewone retroactieve wetten ten slotte, hebben onderscheiden gevolgen voor hangende geschillen: terwijl de inwerkingtreding van een gewone retroactieve wet, na de uitspraak van een in laatste aanleg gewezen vonnis, op zich niet kan leiden tot vernietiging van dat vonnis, kan de inwerkingtreding van een interpretatieve wet in dezelfde omstandigheden dat wel (19).

utilisée pour améliorer de manière générale la rédaction d'un texte ou pour en combler les lacunes (15). Son rôle est uniquement de préciser, d'explicitier, de clarifier le sens d'une règle existante lorsqu'une réelle difficulté d'interprétation se présente. En cas de doute, le recours à une loi modificative non rétroactive est recommandé (16).

3. La loi interprétative se différencie de la loi modificative avec effet rétroactif. Tout d'abord, la loi interprétative a un champ d'application plus limité qui résulte de sa définition même (17). Ensuite, au point de vue légistique, une disposition interprétative est une disposition autonome: formellement, elle ne modifie pas la loi interprétée mais en précise la portée. En d'autres termes, il n'y a pas d'incorporation physique à la loi interprétée mais une incorporation abstraite (18). Enfin, l'effet d'une loi interprétative et d'une loi rétroactive ordinaire sur les litiges en cours est différent: alors que l'entrée en vigueur, postérieurement au prononcé d'un jugement rendu en dernier ressort, d'une loi rétroactive ordinaire ne pourrait, par elle-même, entraîner la cassation de ce jugement, la mise en oeuvre d'une loi interprétative dans des conditions identiques serait susceptible de conduire à un tel résultat (19).

(15) P. LEWALLE, *Contribution à l'étude de l'application des actes administratifs unilatéraux dans le temps*, Faculté rechten, Luik, Martinus Nijhoff, Den Haag, 1975, blz. 169, die het volgende stelt «... Quand le législateur édicte une norme nouvelle aux fins de combler une lacune de l'ordonnancement juridique antérieur, il ne convaincra personne en affirmant faire oeuvre d'interprète, et ce en dépit des intitulés les plus catégoriques: «Protestatio actui contraria non valet» ...». Zie ook de genoemde adviezen nrs. L. 24.877/1 en L. 23.600/1/V.

(16) Verslag uitgebracht door de heren LINDEMANS en de STEXHE, op. cit., blz. 4. Zie ook J. VAN NIEUWENHOVE, op. cit., 1999, blz. 132, die het volgende schrijft:

«Door het wijzigen, opheffen, vervangen, invoegen van wetsbepalingen, kan de wetgever de onduidelijke, dubbelzinnig gebleken of verkeerd geïnterpreteerde bepaling bijsturen om de gewenste draagwijdte duidelijker tot uiting te laten komen. Deze techniek wordt in veruit de meeste gevallen gebruikt. In tegenstelling tot de interpretatieve wet heeft de wijzigingswet niet per definitie terugwerkende kracht (...).

Normaliter is het gebruik van interpretatieve wetsbepalingen aangewezen indien moeilijkheden bij de toepassing van een wetsbepaling hun enige oorsprong vinden in een uiteenlopende interpretatie van de wet, onder meer wanneer hierdoor de rechtszekerheid in het gedrang kan komen. In andere gevallen is het gebruik van interpretatieve wetsbepalingen in beginsel uit den boze en moet gebruik gemaakt worden van wijzigende wetsbepalingen zonder terugwerkende kracht, desgevallend aangevuld met overgangs- en inwerkingtredingsbepalingen.».

(17) Zie bijvoorbeeld de conclusies van advocaat-generaal J.-F. LECLERCQ onder Cass., 4 november 1996, op. cit., blz. 221, waarin het volgende wordt gesteld:

«... on peut admettre que le législateur soit intervenu par voie de loi interprétative, laquelle est bien, en l'espèce, une telle loi et non une loi modificative avec effet rétroactif puisqu'elle est une loi qui, sur un point où la règle de droit est incertaine ou controversée, vient consacrer une solution qui aurait pu être adoptée par la seule jurisprudence.».

(18) J. VAN NIEUWENHOVE, op. cit., blz. 130, noot 24.

(19) P. LEWALLE, op. cit., blz. 166.

(15) P. LEWALLE, *Contribution à l'étude de l'application des actes administratifs unilatéraux dans le temps*, Faculté de droit, Liège, Martinus Nijhoff, La Haye, 1975, p. 169, qui précise «... Quand le législateur édicte une norme nouvelle aux fins de combler une lacune de l'ordonnancement juridique antérieur, il ne convaincra personne en affirmant faire oeuvre d'interprète, et ce en dépit des intitulés les plus catégoriques: «Protestatio actui contraria non valet» ...». Voir également les avis précités n^{os} L. 24.877/1 et L. 23.600/1/V.

(16) Rapport fait par MM. de STEXHE et LINDEMANS, op. cit., p. 4. Voir également J. VAN NIEUWENHOVE, op. cit., 1999, p. 132, qui écrit:

«Door het wijzigen, opheffen, vervangen, invoegen van wetsbepalingen, kan de wetgever de onduidelijke, dubbelzinnig gebleken of verkeerd geïnterpreteerde bepaling bijsturen om de gewenste draagwijdte duidelijker tot uiting te laten komen. Deze techniek wordt in veruit de meeste gevallen gebruikt. In tegenstelling tot de interpretatieve wet heeft de wijzigingswet niet per definitie terugwerkende kracht (...).

Normaliter is het gebruik van interpretatieve wetsbepalingen aangewezen indien moeilijkheden bij de toepassing van een wetsbepaling hun enige oorsprong vinden in een uiteenlopende interpretatie van de wet, onder meer wanneer hierdoor de rechtszekerheid in het gedrang kan komen. In andere gevallen is het gebruik van interpretatieve wetsbepalingen in beginsel uit den boze en moet gebruik gemaakt worden van wijzigende wetsbepalingen zonder terugwerkende kracht, desgevallend aangevuld met overgangs- en inwerkingtredingsbepalingen.».

(17) A titre d'exemple, voir les conclusions de l'avocat général J.-F. LECLERCQ sous Cass., 4 novembre 1996, op. cit., p. 221, qui précisent:

«... on peut admettre que le législateur soit intervenu par voie de loi interprétative, laquelle est bien, en l'espèce, une telle loi et non une loi modificative avec effet rétroactif puisqu'elle est une loi qui, sur un point où la règle de droit est incertaine ou controversée, vient consacrer une solution qui aurait pu être adoptée par la seule jurisprudence.».

(18) J. VAN NIEUWENHOVE, op. cit., p. 130, note 24.

(19) P. LEWALLE, op. cit., p. 166.

II. 1. De problemen die zijn gerezen bij de uitlegging van een aantal overgangsbepalingen van de genoemde wetten van 15 en 23 maart 1999, worden uitvoerig toegelicht in de memorie van toelichting en zijn overvloedig becommentarieerd in de rechtsleer (20). Het Hof van Cassatie heeft in een arrest van 21 juni 1999 (21), gewezen in voltallige zitting, geoordeeld dat alle geschillen die op de dag van de inwerkingtreding van de wet van 23 maart 1999, namelijk 6 april 1999, nog niet definitief waren beslecht, afgehandeld moesten worden volgens de procedureregels die voordien van toepassing waren, en dat bijgevolg, wanneer een zaak vóór die datum aanhangig was gemaakt bij een rechtbank, de vroegere procedure moest worden gevolgd, ook wat de rechtsmiddelen betreft. Bijgevolg moest de vroegere cassatieprocedure worden gevolgd voor voorzieningen gericht tegen arresten van hoven van beroep waarmee uitspraak werd gedaan over beroepen die vóór 1 maart 1999 bij die hoven waren ingesteld.

2. Ondanks het arrest van 21 juni 1999, dat bevestigd is bij een arrest van 22 november 1999 (22), is het volgens de Regering nodig een interpretatieve wet uit te vaardigen om de volgende redenen :

«Kunnen de regering en het parlement, geconfronteerd met een dergelijke situatie, die de wetgever onbewust heeft gecreëerd, zich beperken tot het constateren van de interpretatie van het Hof van Cassatie ?

De nieuwe regering meent van niet.

Wanneer de wetgever een zo belangrijke hervorming van de procedureregels invoert, is zijn eerste plicht de juridische zekerheid te verzekeren en geen valstrikken te leggen voor de rechtsonderhorigen.

Huidig wetsontwerp tracht vooreerst interpretatieve bepalingen in de wet in te voeren die duidelijk de interpretatie, weerhouden door het Hof van Cassatie, tot regel verheffen. De rechtsonderhorigen moeten zich inderdaad kunnen beroepen op de tekst van de wet en zijn niet noodzakelijk op de hoogte van de laatste arresten van het Hof van Cassatie.

Hoe zou een rechtsonderhorige, bij afwezigheid van een wetswijziging, kunnen begrijpen dat wanneer een Hof van beroep zal beslissen, bijvoorbeeld in 2001, op een fiscaal verhaal ingediend vóór 1 maart 1999, de voorziening moet worden ingediend overeenkomstig de artikelen 386 tot 391 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen, terwijl de wet bepaalt dat deze artikelen werden opgeheven vanaf 1 maart 1999.».

(20) Cf. supra, blz. 1, voetnoot 4.

(21) J.D.F., 1999, blz. 151, met de conclusies van het openbaar ministerie en opmerkingen van M. BALTUS.

(22) Bekendgemaakt in het T.F.R., 2000, blz. 192. Volgens de gemachtigde ambtenaar heeft het Hof van Cassatie zijn rechtspraak ook bevestigd in arresten van 23 september 1999, 20 december 1999 en 31 januari 2000.

II. 1. Les difficultés survenues dans l'interprétation de certaines dispositions transitoires des lois des 15 et 23 mars 1999 précitées sont expliquées en détail dans l'exposé des motifs et ont fait l'objet de commentaires abondants dans la doctrine (20). Par un arrêt du 21 juin 1999 (21), rendu en audience plénière, la Cour de cassation a estimé que tous les litiges qui, le jour de l'entrée en vigueur de la loi du 23 mars 1999, soit le 6 avril 1999, n'étaient pas encore tranchés définitivement, devaient être clôturés suivant les règles de procédure en vigueur au paravant et que, dès lors, lorsqu'une cause était portée devant une juridiction avant cette date, la procédure antérieure devait être suivie, y compris en ce qui concerne les voies de recours. En conséquence, la procédure en cassation ancienne devait être suivie pour les pourvois dirigés contre des arrêts de cours d'appel statuant sur des recours introduits devant elles avant le 1er mars 1999.

2. Malgré l'arrêt du 21 juin 1999, confirmé par un arrêt du 22 novembre 1999 (22), le Gouvernement estime le recours à une loi interprétative nécessaire aux motifs que :

«En présence d'une telle situation, que le législateur a bien involontairement créée, le gouvernement et le Parlement peuvent-ils se borner à prendre acte de l'interprétation de la Cour de cassation ?

Le nouveau gouvernement ne l'a pas pensé.

Lorsque le législateur introduit une réforme aussi importante des règles de procédure, son premier devoir est d'assurer la sécurité juridique et de ne pas laisser des pièges ouverts sous les pas des justiciables.

Le présent projet tend d'abord à introduire dans la loi des dispositions interprétatives qui consacrent clairement l'interprétation retenue par la Cour de cassation. Les justiciables sont en effet fondés à se fier au texte de la loi et ne sont pas nécessairement informés des derniers arrêts de la Cour de cassation.

En l'absence de modification de la loi, comment le justiciable pourrait-il comprendre que lorsqu'une cour d'appel statuera, par exemple en 2001, sur un recours fiscal introduit avant le 1er mars 1999, le pourvoi doit être introduit conformément aux articles 386 à 391 du Code des impôts sur les revenus, alors que la loi dispose que ces articles sont abrogés depuis le 1er mars 1999.».

(20) Voir ci-dessus, page 2, note 4.

(21) J.D.F., 1999, p.151, avec les conclusions du ministère public et obs. de M. BALTUS.

(22) Publié au T.F.R., 2000, p. 192. Selon le fonctionnaire délégué, la Cour de cassation a également confirmé sa jurisprudence dans des arrêts des 23 septembre 1999, 20 décembre 1999 et 31 janvier 2000.

3. Om het interpretatieprobleem aangaande het instellen van cassatieberoep ter zake van inkomstenbelastingen op te lossen, was het voldoende geweest :

1° artikel 97, negende lid, tweede zin, van de genoemde wet van 15 maart 1999 in die zin uit te leggen dat alle procedures die vóór 1 maart 1999 zijn ingeleid bij de hoven van beroep, afgehandeld moeten worden volgens de vroegere regels, en zulks ook geldt voor cassatieberoepen die gericht zijn tegen arresten die door die hoven van beroep zijn gewezen;

2° artikel 11, eerste lid, van de genoemde wet van 23 maart 1999 uit te leggen door te preciseren dat de woorden «gedingen die hangende zijn» begrepen moeten worden als «gedingen die hangende waren op 1 maart (of op 6 april) 1999».

De ontworpen regeling beperkt zich er evenwel niet toe die preciseringen aan te brengen : ze wijzigt de redactie van de uitgelegde bepalingen, waarbij ze verder gaat dan wat nodig is voor een strikte de uitlegging ervan; ze wijzigt vaak de inhoud van de bepalingen en vult leemten aan. Zoals ze thans zijn gesteld, wijken de artikelen 2, 2°, 3 en 4 van het ontwerp in verschillende mate af van datgene wat traditioneel, uit juridisch-technisch oogpunt, voor een interpretatieve wet doorgaat. Wat artikel 2 van het ontwerp betreft, zegt de steller van het ontwerp zelf in de memorie van toelichting dat getwijfeld kan worden aan het interpretatieve karakter van dat artikel (23). De twijfel omtrent de vraag of de ontworpen bepalingen werkelijk interpretatieve bepalingen zijn, blijkt tevens uit de redactie van de inleidende zin van artikel 3, die bepaalt dat artikel 11, eerste lid, van de genoemde wet van 23 maart 1999 vervangen wordt door twee nieuwe leden (24).

In artikel 4 van de ontworpen regeling is de ontstentenis van enig interpretatief karakter het duidelijkst.

De huidige redactie van de verschillende bepalingen die in artikel 4 worden genoemd, is duidelijk :

«De voorziening in cassatie wordt ingesteld bij verzoekschrift dat, op straffe van nietigheid, een bondige uiteenzetting van de middelen en de aanduiding van de geschonden wetten bevat. Het verzoekschrift mag voor de eiser door een advocaat ondertekend en neergelegd worden.»

In tegenstelling tot wat in de memorie van toelichting staat, sluit de regel dat het verzoekschrift voor de eiser door een advocaat mag worden ondertekend en ingediend niet uit dat de voorziening door de partij zelf mag worden ingesteld. Wat dat betreft, wordt in de memorie van toelichting geen gewag gemaakt van enige controverse, noch van een beslissing waarbij

3. Pour résoudre la difficulté d'interprétation concernant l'introduction d'un pourvoi en cassation en matière d'impôts sur les revenus, il aurait été suffisant :

1° d'interpréter l'article 97, alinéa 9, deuxième phrase, de la loi du 15 mars 1999 précitée, en ce sens que toutes les procédures introduites avant le 1er mars 1999 devant les cours d'appel doivent être poursuivies selon les anciennes règles, de même que les pourvois en cassation dirigés contre les arrêts rendus par ces cours d'appel;

2° d'interpréter l'article 11, alinéa 1er, de la loi du 23 mars 1999 précitée, en précisant que les mots «procédures pendantes» doivent se comprendre comme signifiant «procédures pendantes à la date du 1er mars (ou du 6 avril) 1999».

Le texte en projet ne se limite cependant pas à apporter ces précisions : il change la rédaction des dispositions interprétées au-delà de ce qu'exige leur stricte interprétation et, souvent, en modifie le contenu et en comble les lacunes. Tels que rédigés, les articles 2, 2°, 3 et 4, du projet s'écarterent, à des degrés divers, de ce que représente traditionnellement, sur le plan de la technique juridique, une loi interprétative. En ce qui concerne l'article 2 du projet, l'auteur du projet indique lui-même dans l'exposé des motifs que l'on peut douter du caractère interprétatif de cet article (23). Le doute quant au caractère réellement interprétatif des dispositions en projet apparaît également dans la rédaction de la phrase liminaire de l'article 3 qui dispose que l'article 11, alinéa 1er, de la loi du 23 mars 1999 précitée est remplacé par deux nouveaux alinéas (24).

C'est à l'article 4 du texte en projet que l'absence de caractère interprétatif est le plus évident.

Le texte actuel des différentes dispositions mentionnées à l'article 4 est rédigé de manière claire :

«Le pourvoi en cassation est introduit par requête contenant, à peine de nullité, un exposé sommaire des moyens et l'indication des lois violées. La requête peut être signée et déposée, pour le demandeur, par un avocat.»

Contrairement à ce qu'indique l'exposé des motifs, le fait de prévoir que la requête peut être signée et déposée, pour le demandeur, par un avocat n'exclut pas la possibilité que le pourvoi soit introduit par la partie en personne. L'exposé des motifs ne mentionne ni controverse à ce sujet ni décision qui aurait conclu à l'obligation d'avoir recours à un avocat. Il n'y a donc

⁽²³⁾ Mémoire de toelichting, blz. 21.

⁽²⁴⁾ In arrest nr. 37/93 van 19 mei 1993, heeft het Arbitragehof in dezelfde zin het volgende geoordeeld :

«De tekst zelf van de bestreden bepaling - »artikel 26 van dezelfde wet van 5 december 1968 wordt aangevuld» - wijst erop dat het standpunt dat de bestreden bepaling tot onderwerp zou hebben de gecoördineerde wetten op de Raad van State te interpreteren, geen grondslag heeft.» (overweging B.3.2.).

⁽²³⁾ Exposé des motifs, p. 21.

⁽²⁴⁾ Dans l'arrêt n° 37/93 du 19 mai 1993, la Cour d'arbitrage a de même estimé que :

«Le texte même de la disposition attaquée - «l'article 26 de la même loi du 5 décembre 1968 est complété» - relève que la thèse selon laquelle la disposition entreprise aurait pour objet d'interpréter les lois coordonnées sur le Conseil d'Etat est sans fondement.» (considérant B.3.2.).

besloten zou zijn tot de verplichting om een beroep te doen op een advocaat. Er is dus geen grond tot interpretatie. Wat de andere preciseringen betreft die door de ontworpen regeling worden aangebracht, deze hebben enkel tot doel de huidige redactie te verbeteren en de leemten daarvan aan te vullen, maar geenszins om de betekenis die onduidelijk of dubbelzinnig zou zijn, uit te leggen (25).

Aangezien de bepalingen van de ontworpen regeling in verschillende mate afwijken van het begrip interpretatieve wet, moeten ze naar de vorm voorgesteld worden als wijzigingsbepalingen.

III. Ongeacht of het daadwerkelijk om interpretatieve dan wel om terugwerkende wijzigingsbepalingen gaat, de ontworpen bepalingen mogen het gelijkheids- en niet-discriminatiebeginsel niet schenden, meer bepaald door de rechtszekerheid in het gedrang te brengen ten nadele van sommige belastingplichtigen, noch afbreuk doen aan het recht van de burgers om een zaak voor het gerecht te brengen of aan hun recht op een eerlijk proces (26).

In tegenstelling tot artikel 3 van het Gerechtelijk Wetboek, dat bepaalt dat de nieuwe wetten op de rechterlijke organisatie, de bevoegdheid en de rechtspleging van toepassing zijn op de hangende rechtsgedingen, bepaalt artikel 11, eerste lid, van de genoemde wet van 23 maart 1999 het volgende :

pas lieu à interprétation. Quant aux autres précisions apportées par le texte en projet, elles ont seulement pour but d'améliorer le texte actuel et d'en combler les lacunes mais nullement d'en interpréter le sens qui serait obscur ou ambigu (25).

Le fait que les dispositions du texte en projet s'écartent, à des degrés divers, de la notion de loi interprétative implique qu'elles doivent être formellement présentées comme des dispositions modificatives.

III. Qu'elles soient réellement interprétatives ou modificatives avec effet rétroactif, les dispositions en projet ne peuvent violer le principe d'égalité et de non-discrimination, notamment en portant atteinte à la sécurité juridique au détriment de certains contribuables, ni mettre en péril le droit des citoyens à l'accès à la justice et à un procès équitable (26).

Contrairement à l'article 3 du Code judiciaire qui dispose que les nouvelles lois d'organisation judiciaire, de compétence et de procédure sont applicables aux procès en cours, l'article 11, alinéa 1er, de la loi du 23 mars 1999 précitée dispose que :

(25) Zie, ter vergelijking, de genoemde adviezen nrs. L. 24.877/1 en L. 23.600/1/V. In laatstgenoemd advies staat het volgende : «In het voorliggend ontwerp van wet gaat het echter niet zozeer om een verduidelijking van de betekenis van bepalingen van titel I van de wet van 20 juli 1990 - die bepalingen zijn op zich duidelijk en niet voor verschillende interpretaties vatbaar -, dan wel om de toevoeging van de omschrijving van twee begrippen welke als zodanig niet voorkomen in de tekst van de in de zo-even genoemde titel opgenomen bepalingen.

Het voor advies voorgelegde ontwerp van wet wijkt derhalve in een dubbel opzicht af van hetgeen traditioneel en vanuit juridisch-technisch oogpunt voor een interpretatieve wet doorgaat. Eensdeels bestaat die afwijking erin dat - althans formeel - aan de te interpreteren wet van 20 juli 1990 wordt toegevoegd, anderdeels bestaat het opzet van het ontwerp niet zozeer erin een dubbelzinnige of onduidelijke bepaling of zinsnede van de wet uit te leggen, maar wordt door middel van een formele toevoeging aan de tekst van de wet beoogd dat de door de wet ingestelde pensioenregeling zo zou worden uitgelegd dat deze verenigbaar zou kunnen worden geacht met het arrest van het Hof van Justitie van 1 juli 1993.»

(26) J. VAN NIEUWENHOVE, op. cit., punt C, blz. 132 e.v.

(27) Zie T. DELAHAYE en P. WOUTERS, op. cit., nr. 11, blz. 210, die het volgende stellen :

«Of die keuze opportuun was zal moeten blijken. Het ontbreken in ieder geval van enige verantwoording voor die gedane keuze lijkt alleszins aanleiding te kunnen geven tot allerhande prejudiciële vraagstellingen omtrent het respect van het gelijkheidsbeginsel. De administratie zelf heeft immers het voorbeeld gegeven.».

(28) Zie M. MAUS, op. cit., blz. 199, die de verschillende oplossingen vermeldt die in de rechtsleer worden voorgesteld.

(29) Wat de inkomstenbelastingen betreft, zie de uitleg op bladzijde 2 van de memorie van toelichting.

(25) Pour comparaison, voir les avis n^{os} L. 24.877/1 et L. 23.600/1/V précités. Ce dernier précise :

«Le projet de loi examiné ne vise toutefois pas tant à clarifier le sens des dispositions figurant au titre premier de la loi du 20 juillet 1990 - ces dispositions sont, en soi, claires et non susceptibles d'interprétations en sens divers - mais plutôt à ajouter la définition de deux notions qui ne figurent pas comme telles dans le texte des dispositions inscrites dans le titre précité.

Par conséquent, le projet de loi soumis pour avis s'écarte doublement d'une loi qui, par tradition et d'un point de vue juridique et technique, est regardée comme interprétative. D'une part, cette divergence consiste - du moins formellement - en ce que des précisions sont ajoutées à la loi du 20 juillet 1990 que l'on entend interpréter, d'autre part, la philosophie du projet n'a pas tant pour objet d'interpréter une disposition ou un membre de phrase ambigu ou imprécis de la loi, mais vise à ce que, par un ajout formel au texte de la loi, le régime de pension instauré par la loi soit interprété de manière à pouvoir être tenu pour compatible avec l'arrêt de la Cour de justice du 1er juillet 1993».

(26) J. VAN NIEUWENHOVE, op. cit., point C, pp. 132 et s.

(27) Voir T. DELAHAYE et P. WOUTERS, op. cit., n° 11, p. 210, qui précisent :

«Of die keuze opportuun was zal moeten blijken. Het ontbreken in ieder geval van enige verantwoording voor die gedane keuze lijkt alleszins aanleiding te kunnen geven tot allerhande prejudiciële vraagstellingen omtrent het respect van het gelijkheidsbeginsel. De administratie zelf heeft immers het voorbeeld gegeven.».

(28) Voir M. MAUS, op. cit., p. 199 qui mentionne les différentes solutions proposées par la doctrine.

(29) En ce qui concerne les impôts sur les revenus, voir les explications figurant à la page 2 de l'exposé des motifs.

«De gedingen die (op 1 maart of 6 april) hangende zijn bij de hoven, de rechtbanken en andere instanties, met inbegrip van de rechtsmiddelen die tegen hun beslissing kunnen worden aangewend, worden vervolgd en afgehandeld met toepassing van de vóór 1 maart 1999 geldende regels.».

De bepalingen van de ontworpen regeling strekken er inzonderheid toe te bevestigen dat artikel 11, eerste lid, van toepassing is op cassatieberoepen die na 1 maart 1999 zijn ingesteld, een toepassing die op grond van artikel 97, negende lid, van de genoemde wet van 15 maart 1999 betwist had kunnen worden. Dat heeft tot gevolg, zoals opgemerkt wordt in de memorie van toelichting (nr. 6, blz. 10), dat gedurende verscheidene jaren verschillende regels van toepassing zullen zijn naargelang van de datum waarop de beroepen zijn ingesteld. Het is de taak van de steller van het ontwerp om na te gaan of zulk een verschil in afhandeling verenigbaar is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet (27).

Bijzondere opmerkingen

Dispositief

Artikel 1

Artikel 3 van het ontwerp strekt ertoe artikel 11 van de voornoemde wet van 23 maart 1999, die volgens de procedure van het volledige bicameralisme is goedgekeurd, te interpreteren en te wijzigen. Het strekt er meer bepaald toe de overgangsbepalingen van die wet te verduidelijken, die onder meer de rechtbank van eerste aanleg bevoegd maakt om kennis te nemen van geschillen omtrent de toepassing van een belastingwet. Artikel 3 regelt dus een aangelegenheid als bedoeld in artikel 77 van de Grondwet. Een bepaling waarin staat welke gevolgen andere bepalingen op termijn kunnen hebben, is immers onlosmakelijk met die bepalingen verbonden en moet volgens dezelfde procedure worden goedgekeurd. Het principe van formeel parallelisme vereist bovendien dat een wet waarvoor de procedure van het volledige bicameralisme is toegepast, ook volgens het volledige bicameralisme wordt uitgelegd of gewijzigd.

Daaruit volgt dat het ontwerp krachtens artikel 77, eerste lid, van de Grondwet bij de beide wetgevende kamers moet worden ingediend.

Artikel 3

1. Zoals in de algemene opmerking nr. II, 3., is uiteengezet, moet artikel 3 als een wijziging van de voornoemde wet van 23 maart 1999 worden voorgesteld.

2. In de inleidende zin van artikel 3 staat dat artikel 11, eerste lid, van de voornoemde wet van 23 maart 1999 vervangen wordt door twee nieuwe leden. Het ontworpen tweede lid licht de regel verrat in het huidige artikel 11, derde lid, nader toe,

⁽³⁰⁾ J. BORÉ, «La cassation en matière civile», Parijs, Dalloz, 1997, blz. 238, nr. 995.

«Les procédures pendantes (le 1er mars ou le 6 avril) devant les cours, les tribunaux et les autres instances, y compris les voies de recours qui peuvent être introduites contre leurs décisions, seront poursuivies et clôturées conformément aux règles en vigueur avant le 1er mars 1999.».

Les dispositions du texte en projet visent notamment à confirmer l'application de l'article 11, alinéa 1er, aux recours en cassation introduits après le 1er mars 1999, application qui aurait pu être contestée sur le fondement de l'article 97, alinéa 9, de la loi du 15 mars 1999 précitée. Il en résulte, comme le souligne l'exposé des motifs (n° 6, p. 10), que pendant plusieurs années des règles différentes seront applicables selon la date d'introduction des recours. Il appartient à l'auteur du projet d'apprécier et de justifier la compatibilité d'une telle différence avec les articles 10 et 11 de la Constitution (27).

Observations particulières

Dispositif

Article 1er

L'article 3 du texte en projet a pour but d'interpréter et de modifier l'article 11 de la loi du 23 mars 1999 précitée qui a été votée selon la procédure bicamérale parfaite. Plus précisément, il vise à rendre plus claires les dispositions transitoires de cette loi qui prévoit notamment la compétence du tribunal de première instance pour connaître des contestations relatives à l'application d'une loi d'impôt. L'article 3 règle, dès lors, une matière visée à l'article 77 de la Constitution. En effet, une disposition qui fixe les effets dans le temps d'autres dispositions est indissolublement liée à celles-ci et doit être votée selon les mêmes procédures. De plus, en vertu du principe du parallélisme des formes, l'interprétation ou la modification d'une loi bicamérale parfaite doit se faire par une loi bicamérale parfaite.

Il en découle que le projet doit être soumis aux deux chambres législatives, en vertu de l'article 77, alinéa 1er, de la Constitution.

Article 3

1. Ainsi qu'il a été exposé dans l'observation générale n° II, 3., l'article 3 doit être présenté comme une modification de la loi du 23 mars 1999 précitée.

2. La phrase liminaire de l'article 3 dispose que l'article 11, alinéa 1er, de la loi du 23 mars 1999 précitée est remplacé par deux nouveaux alinéas. L'alinéa 2 en projet explicite la règle contenue à l'article 11, alinéa 3, actuel, sans toutefois abroger

⁽³⁰⁾ J. BORÉ, «La cassation en matière civile», Paris, Dalloz, 1997, p. 238, n° 995.

zonder dat lid evenwel op te heffen. Bovendien ontbreken daarin de preciseringen die in het huidige derde lid worden gegeven, namelijk dat vanaf 1 maart 1999 weliswaar beroep kan worden ingesteld op basis van de nieuwe procedureregels, maar alleen op voorwaarde dat de beroepstermijn gesteld in de vroegere procedureregels, op die datum nog niet verstreken was.

Artikel 11, derde lid, van de voornoemde wet van 23 maart 1999 houdt niet zo expliciet maar wel stellig in dat alle beroepen inzake inkomstenbelasting die sedert 1 maart 1999 tegen beslissingen van gewestelijk directeurs der belastingen worden ingesteld, onder de nieuwe procedureregels vallen. Doordat de ontworpen regeling niet slaat op beroepen die sedert 1 maart 1999 tegen beslissingen van gewestelijk directeurs der belastingen worden ingesteld - ongeacht of die vóór of na 1 maart 1999 zijn genomen - maar betrekking heeft op beroepen tegen beslissingen die deze directeurs sedert 1 maart 1999 hebben genomen, beperkt de regeling de werkingssfeers van artikel 11, derde lid, zonder enige rechtvaardiging en laat ze twijfel bestaan omtrent de beslissingen die vóór 1 maart 1999 zijn genomen.

Het ontworpen tweede lid moet dus zodanig worden herzien dat het betrekking heeft op beroepen die sinds 1 maart 1999 tegen beslissingen van gewestelijk directeurs der belastingen worden ingesteld, ongeacht of die vóór of na 1 maart 1999 zijn genomen en dat de bepalingen van artikel 11, derde lid, inzonderheid de belangrijke precisering dat de beroepstermijn op 1 maart 1999 niet verstreken mag zijn, duidelijk erin opgenomen worden.

Wanneer het ontworpen tweede lid is gewijzigd zoals hierboven wordt aangegeven, moet het huidige artikel 11, derde lid, worden opgeheven. Zo wordt bovendien een einde gemaakt aan de huidige onlogische volgorde van de leden van artikel 11. Het tweede lid is immers duidelijk een uitzondering op het derde lid en moet er dus na komen.

3. De ontworpen bepaling is in strijd met artikel 97, eerste lid, eerste streepje, van de voornoemde wet van 15 maart 1999, omdat ze betrekking heeft op administratieve beroepen en gerechtelijke beroepen. Immers, als voor administratieve beroepen die vóór 1 maart 1999 zijn ingesteld de oude procedureregels worden gevolgd (ontworpen artikel 11, eerste lid), kan daar a contrario uit worden afgeleid dat voor administratieve beroepen die na 1 maart 1999 worden ingesteld de nieuwe procedureregels gelden; artikel 97, eerste lid, eerste streepje, van de voormelde wet van 15 maart 1999 worden evenwel in dat klachten in verband met aanslagjaren vóór 1999 onder de oude procedureregels vallen. Na 1 maart 1999 zijn echter ongetwijfeld nog beroepen in verband met het aanslagjaar 1998 ingesteld.

Die tegenstrijdigheid moet worden weggewerkt, hetzij door de ontworpen bepaling te wijzigen, hetzij door artikel 97, eerste lid, van de wet van 15 maart 1999 te wijzigen.

4. In het ontworpen eerste lid wordt bepaald dat beroepen tegen beslissingen die gewezen zijn in gedingen die hangende zijn op 1 maart 1999, verder behandeld worden volgens de oude procedureregels. In de memorie van toelichting (nr. 13, 2°, blz. 15) vraagt de steller van het ontwerp zich terecht af of men

ce dernier. En outre, il ne contient pas les précisions que donne l'alinéa 3 actuel qui dispose que si un recours peut être introduit, à partir du 1er mars 1999, conformément aux nouvelles règles de procédure, c'est à la condition que le délai de recours prévu par les anciennes règles de procédure ne soit pas expiré à cette date.

L'article 11, alinéa 3, de la loi du 23 mars 1999, précitée, implique de manière certaine, quoique peu explicite, qu'en matière d'impôts sur les revenus, les recours introduits à partir du 1er mars 1999 contre les décisions des directeurs régionaux des contributions sont régis par les nouvelles règles de procédure. En visant non pas les recours introduits à partir du 1er mars 1999 contre les décisions des directeurs régionaux des contributions - que celles-ci aient été rendues avant ou après le 1er mars 1999 - mais les recours contre les décisions de ces directeurs rendues à partir du 1er mars 1999, le texte en projet restreint, sans justification, le champ d'application de l'article 11, alinéa 3, et laisse subsister le doute quant aux décisions rendues antérieurement au 1er mars 1999.

Il convient, dès lors, de revoir l'alinéa 2 en projet de manière à viser les recours introduits à partir du 1er mars 1999 contre les décisions des directeurs régionaux des contributions - que celles-ci soient antérieures ou postérieures au 1er mars 1999 - et à y inclure clairement les règles de l'alinéa 3 de l'article 11, notamment, la précision importante selon laquelle le délai de recours ne doit pas être expiré à la date du 1er mars 1999.

Après avoir revu l'alinéa 2 en projet comme indiqué ci-avant, il y a lieu d'abroger l'alinéa 3 de l'article 11 actuel, ce qui, en outre, mettra fin à l'incohérence actuelle dans l'ordre des alinéas de l'article 11. En effet, l'alinéa 2 est manifestement une exception à l'alinéa 3 et doit donc trouver sa place après ce dernier.

3. En visant les «recours administratifs et les recours judiciaires» le texte en projet est en contradiction avec l'article 97, alinéa 1er, 1er tiret, de la loi du 15 mars 1999, précitée. En effet, si les recours administratifs introduits avant le 1er mars 1999 sont poursuivis conformément aux anciennes règles de procédure (article 11, alinéa 1er, en projet), l'on peut en déduire, a contrario, que les recours administratifs introduits après le 1er mars 1999 sont régis par les nouvelles règles de procédure; cependant, l'article 97, alinéa 1er, 1er tiret, de la loi du 15 mars 1999 précitée implique que les réclamations relatives aux exercices d'imposition antérieurs à 1999 sont régies par les anciennes règles de procédure. Or, des recours contre l'exercice d'imposition 1998 ont certainement été introduits après le 1er mars 1999.

Cette contradiction doit être levée, soit par une modification du texte en projet, soit par une modification de l'article 97, alinéa 1er, de la loi du 15 mars 1999.

4. L'alinéa 1er en projet dispose que les recours contre les décisions rendues dans des causes pendantes le 1er mars 1999 sont poursuivis conformément aux anciennes règles de procédure. Dans l'exposé des motifs (n° 13, 2°, p. 15), l'auteur du projet s'était judicieusement demandé si l'on pouvait dire qu'il y

kan stellen dat een geding hangende is op 1 maart, als het hof van beroep uitspraak gedaan heeft vóór 1 maart en de voorziening in cassatie na die datum wordt ingesteld. De ontworpen regeling biedt geen antwoord op die vraag. Die regeling behoort dan ook te worden gewijzigd, teneinde er de beroepen in op te nemen die vóór 1 maart zijn ingesteld - en niet die hangende zijn op 1 maart - alsook de beroepen tegen beslissingen die gewezen zijn in die gedingen.

5. In het ontworpen artikel 11, eerste lid, wordt bepaald dat administratieve beroepen en gerechtelijke beroepen betreffende de toepassing van een belastingwet die vóór 1 maart 1999 zijn ingesteld, verder behandeld worden volgens de oude procedureregels. Artikel 97, derde lid, van de voornoemde wet van 15 maart 1999 stelt evenwel dat voor een aantal belastingen beroepen bij hoven, rechtbanken en andere instanties sedert 1 januari 1999 onderworpen worden aan de nieuwe procedureregels. Tussen beide bepalingen bestaat er dus een tegenstrijdigheid wat betreft beroepen ingesteld tussen 1 januari 1999 en 1 maart 1999. Deze tegenstrijdigheid is niet eigen aan de ontworpen regeling, maar komt reeds tot uiting in de thans geldende regelgeving (28). Het is de taak van de steller van het ontwerp haar ongedaan te maken.

Het is de Raad van State overigens niet duidelijk of, wat betreft de andere belastingen dan inkomstenbelastingen (29), sommige belastingplichtigen door de terugwerkende kracht van een aantal bepalingen van de wetten van 15 en 23 maart 1999, en inzonderheid van artikel 97, derde lid, van de wet van 15 maart 1999, nadelige gevolgen zullen lijden. Als dat het geval is, zou het dan niet nodig zijn om in de regularisatie van hun situatie te voorzien, zoals ook in artikel 5 wordt gedaan voor voorzieningen in cassatie ?

Artikel 5

1. Om ieder misverstand te voorkomen, zou men de woorden tot de datum van «inwerkingtreding van deze wet» kunnen vervangen door de woorden tot de datum van «bekendmaking van deze wet» (welk tijdstip onweerlegbaar vaststaat), of teneinde de rechten van de belastingplichtigen zo goed mogelijk veilig te stellen door hen de tijd te gunnen om kennis te nemen van de wet, kunnen schrijven : «tot de tiende dag na de bekendmaking van deze wet».

2. In dit artikel staan overgangsbepalingen waarvoor niet in terugwerkende kracht hoeft te worden voorzien.

Artikel 6

Aangezien de meeste bepalingen van het wetsontwerp niet beschouwd kunnen worden als uitleggingsbepalingen, maar als wijzigingsbepalingen met terugwerkende kracht, behoort de steller van het ontwerp in artikel 6 uitdrukkelijk te bepalen dat die bepalingen eveneens van toepassing zijn op gedingen die ingesteld zijn bij het Hof van Cassatie (30). Die precisering is noodzakelijk wanneer het gaat om een wijzigingswet.

a une procédure (une cause) pendant le 1er mars lorsque la cour d'appel a statué avant le 1er mars et que le pourvoi en cassation est introduit après cette date. Le texte en projet ne permet pas d'apporter une réponse à cette question. Il convient donc de le modifier afin de viser les recours introduits avant le 1er mars - et non pendant le 1er mars - ainsi que les recours contre les décisions rendues dans ces causes.

5. L'article 11, alinéa 1er, en projet, dispose que les recours administratifs et les recours judiciaires relatifs à l'application d'une loi d'impôt introduits avant le 1er mars 1999 sont poursuivis conformément aux anciennes règles de procédure. Cependant, l'article 97, alinéa 3, de la loi du 15 mars 1999 précitée dispose que pour certaines taxes, les recours introduits devant les cours, les tribunaux et les autres instances à partir du 1er janvier 1999 sont soumis aux nouvelles règles de procédure. Il y a donc contradiction entre les deux dispositions pour les recours introduits entre le 1er janvier 1999 et le 1er mars 1999. Cette contradiction n'est pas propre au texte en projet mais résulte déjà des textes actuels (28). Il appartient à l'auteur du projet de la résoudre.

En outre, le Conseil d'État ignore si, en ce qui concerne les autres impôts que l'impôt sur les revenus (29), des conséquences dommageables pourraient résulter pour certains contribuables de l'effet rétroactif de certaines dispositions des lois des 15 et 23 mars 1999 et, notamment, de l'article 97, alinéa 3, de la loi du 15 mars 1999. Si tel est le cas, ne convient-il pas de prévoir la régularisation de leur situation, à l'instar de ce que fait l'article 5 pour les pourvois en cassation ?

Article 5

1. Afin de supprimer toute équivoque, l'on pourrait remplacer les mots «jusqu'à la date d'entrée en vigueur de la présente loi» par les mots «jusqu'à la publication de la présente loi» (ce qui correspond à un moment incontestable), ou, pour sauvegarder au mieux les droits des contribuables en leur donnant le temps de prendre connaissance de la loi, «jusqu'au dixième jour suivant la publication de la présente loi».

2. Cet article contient des dispositions transitoires pour lesquelles il n'est pas nécessaire de prévoir un effet rétroactif.

Article 6

Dès lors que la plupart des dispositions du projet de loi ne peuvent pas être considérées comme interprétatives mais présentent le caractère de dispositions modificatives avec effet rétroactif, il appartient à l'auteur du projet de préciser, de manière expresse, à l'article 6 que ces dispositions s'appliqueront également aux instances pendantes devant la Cour de cassation (30). Cette précision est indispensable dès lors qu'une loi est une loi modificative.

Slotopmerkingen

De Nederlandse tekst van het ontwerp is door de band genomen bijzonder slecht gesteld. Zo bijvoorbeeld is in het besluit tot indiening van het wetsontwerp niet de juiste formule gebezigd, gelijk die nu in de WETGEVINGSTECHNIEK, AANBEVELINGEN EN FORMULES, van de Raad van State, te vinden is. Daarenboven is de terminologie die onder meer in artikel 3 van het ontwerp gebruikt wordt, ontoereikend uit juridisch en taalkundig oogpunt : zo bijvoorbeeld is het woord «verhaal» niet geschikt om het begrip «beroep» weer te geven (cf. Fockema Andreae's verwijzend en verklarend JURIDISCH WOORDENBOEK, door mr. N.E. Algra en mr. H.R.W. Gokkel en Correct Taalgebruik, door W. Penninckx en P. Buyse) en voorts zijn formuleringen als «administratieve ... en gerechtelijke verhalen die worden vervolgd of beheerst» wel slechte klakkeloze vertalingen uit het Frans, doch in het Nederlands ongebruikelijk en schier hilarisch. Het gehele ontwerp zou bijgevolg uit een oogpunt van correct taalgebruik herschreven moeten worden.

De kamer was samengesteld uit

de Heren

Y. KREINS,	staatsraad, voorzitter,
P. LIENARDY, P. QUERTAINMONT,	conseillers d'Etat, staatsraden,
P. GOTHOT, J. van COMPERNOLLE,	assessoren van de afdeling wetgeving,

Mevrouw

B. VIGNERON,	toegevoegd griffier.
--------------	----------------------

Het verslag werd uitgebracht door de H. A. LEFEBVRE, auditeur. De nota van het Coördinatiebureau werd opgesteld en toegelicht door de H. P. BROUWERS, referendaris.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst werd nagezien onder toezicht van de H. P. LIENARDY.

DE GRIFFIER,	DE VOORZITTER,
B. VIGNERON	Y. KREINS

Observation finale

Le texte néerlandais doit être rédigé en tenant compte des observations formulées dans la version néerlandaise du présent avis.

La chambre était composée de

Messieurs

Y. KREINS,	conseiller d'État, président,
P. LIENARDY, P. QUERTAINMONT,	conseillers d'État,
P. GOTHOT, J. van COMPERNOLLE,	assesseurs de la section de législation,

Madame

B. VIGNERON,	greffier assumé,
--------------	------------------

Le rapport a été présenté par M. A. LEFEBVRE, auditeur. La note du Bureau de coordination a été rédigée et exposée par M. P. BROUWERS, référendaire.

La concordance entre la version française et la version néerlandaise a été vérifiée sous le contrôle de M. P. LIENARDY.

LE GREFFIER,	LE PRESIDENT,
B. VIGNERON	Y. KREINS

WETSONTWERP

ALBERT II, KONING DER BELGEN,

Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen,

ONZE GROET.

Op voordracht van Onze Minister van Justitie,

HEBBEN WIJ BESLOTEN EN BESLUITEN WIJ :

Onze minister van Justitie is gelast in Onze Naam bij de Wetgevende Kamers het ontwerp van wet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 77, eerste lid, van de Grondwet.

Art. 2

In artikel 97 van de wet van 15 maart 1999 betreffende de beslechting van fiscale geschillen worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° In het eerste lid, tweede streepje, worden de woorden «*en 58 tot 62*» vervangen door de woorden «*58, 61 en 62*»

2° In het derde lid, worden de data van «*1 januari*» en «*31 december*»

respectievelijk vervangen door «*1 maart*» en «*28 februari*»

3° De tweede zin van het laatste lid wordt als volgt uitgelegd :

«*De artikelen van genoemd Wetboek, zoals deze bestonden vóór 1 maart 1999, blijven evenwel van toepassing op de beroepen, die bij het hof van beroep werden ingesteld vóór die datum en op de cassatievoorzieningen, ingesteld tegen de in die gedingen gevelde arresten*».

PROJET DE LOI

ALBERT II, ROI DES BELGES,

A tous, présents et à venir,

SALUT.

Sur la proposition de Notre Ministre de la Justice,

NOUS AVONS ARRETE ET ARRETONS:

Notre ministre de la Justice est chargé de présenter en Notre nom aux Chambres législatives le projet de loi dont le texte suit:

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 77, alinéa 1er, de la Constitution.

Art. 2

A l'article 97 de la loi du 15 mars 1999 relative au contentieux en matière fiscale sont apportées les modifications suivantes.

1° Dans l'alinéa 1er, second tiret, les mots «*et 58 à 62*» sont remplacés par les mots «*58, 61 et 62*».

2° Dans l'alinéa 3, les dates «*1er janvier*» et «*31 décembre*» sont remplacées respectivement

par les dates «*1er mars*» et «*28 février*».

3° La deuxième phrase du dernier alinéa est interprétée comme suit:

«*Toutefois, ces articles dudit Code tels qu'ils existaient avant le 1er mars 1999 demeurent applicables aux recours devant la cour d'appel introduits avant cette date et aux pourvois en cassation contre les arrêts rendus dans ces causes*».

Art. 3

In artikel 11 van de wet van 23 maart 1999 betreffende de rechterlijke inrichting in fiscale zaken worden volgende wijzigingen aangebracht :

1° Het eerste lid wordt vervangen als volgt :

«De behandeling van de vóór 1 maart 1999 ingestelde gerechtelijke beroepen betreffende de toepassing van een belastingwet, zal worden voortgezet overeenkomstig de vóór die datum van toepassing zijnde bepalingen. De rechtsmiddelen tegen de in die gedingen gevelde beslissingen zullen zijn onderworpen aan diezelfde bepalingen.

De beroepen, die vanaf 1 maart 1999 worden ingesteld tegen op die datum nog niet definitief zijnde beslissingen van de gewestelijke directeurs der directe belastingen, zullen evenwel worden onderworpen aan de termijnen en overige bepalingen van deze wet, behoudens hetgeen wordt gezegd in het volgende lid. De verdere procedure, met inbegrip van de rechtsmiddelen, zal worden onderworpen aan diezelfde bepalingen».

2° Het derde lid wordt opgeheven.

Art. 4

Artikel 378 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992, gewijzigd bij artikel 34 van genoemde wet van 15 maart 1999, artikel 93 van het Wetboek van de belasting over de toegevoegde waarde, gewijzigd bij artikel 63 van genoemde wet, artikel 225ter van het Wetboek der registratie-, hypotheek- en griffierechten, ingevoegd bij artikel 71 van genoemde wet, artikel 142-4 van het Wetboek der successierechten, ingevoegd bij artikel 75 van genoemde wet, artikel 79bis van het Wetboek der zegelrechten, ingevoegd bij artikel 81 van genoemde wet, artikel 210bis van het Wetboek der met het zegel gelijkgestelde taksen, ingevoegd bij artikel 88 van genoemde wet, worden als volgt uitgelegd :

«Op de cassatieprocedure zijn de artikelen 1073 tot 1121 van het Gerechtelijk Wetboek van toepassing.

In afwijking van het bepaalde in de artikelen 1080, 1092 en 1094 van genoemd Gerechtelijk Wetboek, worden het verzoekschrift en de memories evenwel ondertekend door de partij in persoon of door een advocaat; de memories van antwoord en de memories van wederantwoord worden betekend aan de advocaat die de voorziening of de memorie van antwoord heeft ondertekend of aan de partij zelf bij gebreke aan advocaat.»

Art. 3

A l'article 11 de la loi du 23 mars 1999 relative à l'organisation judiciaire en matière fiscale sont apportées les modifications suivantes.

1° L'alinéa 1er est remplacé par le texte suivant :

« Les recours judiciaires relatifs à l'application d'une loi d'impôt introduits avant le 1er mars 1999 seront poursuivis conformément aux règles applicables avant cette date et les recours contre les décisions rendues dans ces causes seront régies par lesdites règles.

Toutefois, les recours introduits à partir du 1er mars 1999 contre les décisions des directeurs régionaux des contributions directes qui ne sont pas définitives à cette date seront régis par le délai et les autres règles prescrits par la présente loi, sous réserve de ce qui est dit à l'alinéa suivant, et la procédure ultérieure, y compris les voies de recours, sera régie par lesdites règles. »

2° L'alinéa 3 est abrogé.

Art. 4

L'article 378 du Code des impôts sur les revenus 1992, modifié par l'article 34 de ladite loi du 15 mars 1999, l'article 93 du Code de la taxe sur la valeur ajoutée, modifié par l'article 63 de ladite loi, l'article 225ter du Code des droits d'enregistrement, d'hypothèque et de greffe, introduit par l'article 71 de ladite loi, l'article 142-4 du Code des droits de succession, introduit par l'article 75 de ladite loi, l'article 79bis du Code des droits de timbre, introduit par l'article 81 de ladite loi, l'article 210bis du Code des taxes assimilées au timbre, introduit par l'article 88 de ladite loi, sont interprétés comme suit :

«La procédure en cassation est régie par les articles 1073 à 1121 du Code judiciaire.

Toutefois, par dérogation aux articles 1080, 1092 et 1094 dudit Code judiciaire, la requête et les mémoires sont signés par la partie en personne ou par un avocat; les mémoires en réponse et les mémoires en réplique sont signifiés à l'avocat qui a signé le pourvoi ou le mémoire en réponse ou à la partie elle-même à défaut d'avocat.»

Art. 5

De cassatievoorzieningen, die vanaf 27 maart 1999 tot de tiende dag volgend op deze van de bekendmaking van deze wet zijn ingesteld overeenkomstig het nieuwe artikel 378 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 (dit is artikel 378, zoals gewijzigd bij artikel 34 van genoemde wet van 15 maart 1999)

In geval een cassatievoorziening, die vanaf 27 maart 1999 werd ingesteld conform deze bepaling, niet ontvankelijk werd verklaard door een arrest uitgesproken vóór de inwerkingtreding van deze wet omdat de voorziening niet werd ingesteld overeenkomstig het oude artikel 378 van genoemd wetboek (dit is artikel 378, zoals dat bestond vóór 1 maart 1999), kan de eiser middels een nieuw verzoekschrift, ingediend binnen de drie maanden vanaf het in werking treden van deze wet, het Hof van Cassatie verzoeken zijn arrest in te trekken en de voorziening ontvankelijk te verklaren bij toepassing van het eerste lid. De procedure tot intrekking is onderworpen aan de bepalingen van genoemd Wetboek betreffende de cassatieprocedure, zoals deze bestonden vóór 1 maart 1999. Het arrest tot intrekking spreekt zich opnieuw uit over de voorziening.

Art. 6

De artikelen 2, 3 en 4 van deze wet hebben uitwerking met ingang van 6 april 1999. Ze zijn van toepassing op de gedingen, waarin begrepen de cassatiegedingen, die hangende zijn op worden geacht regelmatig te zijn ingesteld.

Gegeven te Brussel, 21 juni 2001

ALBERT

VAN KONINGSWEGE :

De minister van Justitie,

Marc VERWILGHEN

Art. 5

Les pourvois en cassation introduits depuis le 27 mars 1999 jusqu'au dixième jour suivant la publication de la présente loi conformément à l'article 378 nouveau du Code des impôts sur les revenus 1992 (c'est-à-dire l'article 378, tel qu'il a été modifié par l'article 34 de ladite loi du 15 mars 1999), sont réputés introduits régulièrement.

Dans les cas où un pourvoi en cassation introduit depuis le 27 mars 1999 conformément à cette disposition a été déclaré non recevable par arrêt rendu avant l'entrée en vigueur de la présente loi pour n'avoir pas été formé conformément à l'article 378 ancien dudit Code (c'est-à-dire l'article 378 tel qu'il existait avant le 1er mars 1999), le demandeur peut, par une nouvelle requête introduite dans les trois mois de l'entrée en vigueur de la présente loi, demander à la Cour de cassation de rétracter son arrêt et de dire le pourvoi recevable par application de l'alinéa 1er. La procédure de rétractation est régie par les dispositions dudit Code relatives à la procédure en cassation, telles qu'elles existaient avant le 1er mars 1999. L'arrêt de rétractation statue à nouveau sur le pourvoi.

Art. 6

Les articles 2, 3 et 4 produisent leurs effets à dater du 6 avril 1999 et s'appliquent aux instances en cours à la date de l'entrée en vigueur de la présente loi, y compris les instances en cassation.

Donné à Bruxelles, le 21 juin 2001

ALBERT

PAR LE ROI :

Le ministre de la Justice,

Marc VERWILGHEN

BASISTEKST

Wet van 15 maart 1999 betreffende de beslechting van fiscale geschillen

Art. 97. Voor zover zij de procedureregels wijzigen :

- treden de artikelen 11, 20 tot 32, 42 tot 44 en 49 van deze wet in werking vanaf het aanslagjaar 1999;
- zijn de artikelen 56 en 58 tot 62 van deze wet van toepassing op de belastingen, interesten en fiscale boeten wanneer de oorzaak van eisbaarheid zich heeft voorgedaan ten vroegste op 1 januari 1999.

In de mate dat deze wet met de artikelen 24 en 33 een recht van bezwaar of van het ter kennis brengen van overbelastingen, bedoeld in artikel 376 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992, toekent aan de feitelijk gescheiden echtgenoot op wiens goederen de aanslag, gevestigd op naam van de andere echtgenoot, wordt ingevorderd, treden deze bepalingen in werking met ingang van de publicatie van de wet.

Behalve voor de toepassing van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992, van het Wetboek van de met de inkomstenbelastingen gelijkgestelde belastingen en van het Wetboek van de belasting over de toegevoegde waarde, zullen de verhalen voor de hoven, de rechtbanken en de andere instanties vanaf 1 januari 1999 worden ingesteld overeenkomstig de bepalingen inzake de procedure zoals zij zijn gewijzigd door deze wet. De procedures die nog niet afgehandeld zijn op 31 december 1998 zullen evenwel worden voortgezet en afgehandeld overeenkomstig de op die datum geldende regels.

De artikelen 347 tot 350 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992, zoals zij bestonden alvorens te zijn opgeheven door de artikelen 14 tot 17 van deze wet, blijven van toepassing met betrekking tot de berichten van wijziging of de berichten van aanslag van ambtswege waarvoor de procedure van raadpleging van de fiscale commissie of van het comité van advies nog niet is beëindigd.

Artikel 13 van deze wet is van toepassing vanaf het aanslagjaar 1999.

De akkoorden die zijn gesloten op grond van artikel 343 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992, zoals het bestond alvorens door artikel 13 van deze wet te zijn opgeheven, behouden evenwel hun

BASISTEKST AANGEPAST AAN
HET WETSONTWERP**Wet van 15 maart 1999 betreffende de beslechting van fiscale geschillen**

Art. 97. Voor zover zij de procedureregels wijzigen :

- treden de artikelen 11, 20 tot 32, 42 tot 44 en 49 van deze wet in werking vanaf het aanslagjaar 1999;
- zijn de artikelen 56 en **58, 61 en 62** van deze wet van toepassing op de belastingen, interesten en fiscale boeten wanneer de oorzaak van eisbaarheid zich heeft voorgedaan ten vroegste op 1 januari 1999.

In de mate dat deze wet met de artikelen 24 en 33 een recht van bezwaar of van het ter kennis brengen van overbelastingen, bedoeld in artikel 376 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992, toekent aan de feitelijk gescheiden echtgenoot op wiens goederen de aanslag, gevestigd op naam van de andere echtgenoot, wordt ingevorderd, treden deze bepalingen in werking met ingang van de publicatie van de wet.

Behalve voor de toepassing van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992, van het Wetboek van de met de inkomstenbelastingen gelijkgestelde belastingen en van het Wetboek van de belasting over de toegevoegde waarde, zullen de verhalen voor de hoven, de rechtbanken en de andere instanties vanaf **1 maart** 1999 worden ingesteld overeenkomstig de bepalingen inzake de procedure zoals zij zijn gewijzigd door deze wet. De procedures die nog niet afgehandeld zijn op **28 februari** 1998 zullen evenwel worden voortgezet en afgehandeld overeenkomstig de op die datum geldende regels.

De artikelen 347 tot 350 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992, zoals zij bestonden alvorens te zijn opgeheven door de artikelen 14 tot 17 van deze wet, blijven van toepassing met betrekking tot de berichten van wijziging of de berichten van aanslag van ambtswege waarvoor de procedure van raadpleging van de fiscale commissie of van het comité van advies nog niet is beëindigd.

Artikel 13 van deze wet is van toepassing vanaf het aanslagjaar 1999.

De akkoorden die zijn gesloten op grond van artikel 343 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992, zoals het bestond alvorens door artikel 13 van deze wet te zijn opgeheven, behouden evenwel hun

TEXTE DE BASE

Loi du 15 mars 1999 relative au contentieux en matière fiscale

Art. 97. En ce qu'ils modifient les règles de procédure :

- les articles 11, 20 à 32, 42 à 44 et 49 de la présente loi produisent leurs effets à partir de l'exercice d'imposition 1999;
- les articles 56 et 58 à 62 de la présente loi s'appliquent aux taxes, intérêts et amendes fiscales lorsque leur cause d'exigibilité est intervenue au plus tôt le 1er janvier 1999.

En ce que la présente loi en ses articles 24 et 33 confère un droit de réclamation ou de signaler une surtaxe visée à l'article 376 du Code des impôts sur les revenus 1992, au conjoint séparé de fait sur les biens duquel l'imposition établie au nom de l'autre conjoint est mise en recouvrement, ces dispositions entrent en vigueur des publication de la loi.

Sauf pour l'application du Code des impôts sur les revenus 1992, du Code des taxes assimilées aux impôts sur les revenus et du Code de la taxe sur la valeur ajoutée, les recours introduits devant les cours, les tribunaux et les autres instances à partir du 1er janvier 1999 le seront suivant les dispositions en matière de procédure telles qu'elles sont modifiées par la présente loi. Les procédures pendantes au 31 décembre 1998 seront toutefois poursuivies et clôturées conformément aux règles en vigueur à cette date.

Les articles 347 à 350 du Code des impôts sur les revenus 1992, tels qu'ils existaient avant d'être abrogés par les articles 14 à 17 de la présente loi, restent applicables aux avis de rectification ou d'imposition d'office pour lesquels la procédure de consultation de la Commission fiscale ou du Comité d'avis n'est pas terminée.

L'article 13 de la présente loi est applicable à partir de l'exercice d'imposition 1999.

Les accords conclus en vertu de l'article 343 du Code des impôts sur les revenus 1992, tel qu'il existait avant d'être abrogé par l'article 13 de la présente loi, sortissent toutefois leurs pleins effets pour les exerci-

TEXTE DE BASE ADAPTE AU PROJET DE LOI

Loi du 15 mars 1999 relative au contentieux en matière fiscale

Art. 97. En ce qu'ils modifient les règles de procédure :

- les articles 11, 20 à 32, 42 à 44 et 49 de la présente loi produisent leurs effets à partir de l'exercice d'imposition 1999;
- les articles 56 et **58, 61 et 62** de la présente loi s'appliquent aux taxes, intérêts et amendes fiscales lorsque leur cause d'exigibilité est intervenue au plus tôt le 1er janvier 1999.

En ce que la présente loi en ses articles 24 et 33 confère un droit de réclamation ou de signaler une surtaxe visée à l'article 376 du Code des impôts sur les revenus 1992, au conjoint séparé de fait sur les biens duquel l'imposition établie au nom de l'autre conjoint est mise en recouvrement, ces dispositions entrent en vigueur des publication de la loi.

Sauf pour l'application du Code des impôts sur les revenus 1992, du Code des taxes assimilées aux impôts sur les revenus et du Code de la taxe sur la valeur ajoutée, les recours introduits devant les cours, les tribunaux et les autres instances à partir du **1er mars** 1999 le seront suivant les dispositions en matière de procédure telles qu'elles sont modifiées par la présente loi. Les procédures pendantes au **28 février** 1998 seront toutefois poursuivies et clôturées conformément aux règles en vigueur à cette date.

Les articles 347 à 350 du Code des impôts sur les revenus 1992, tels qu'ils existaient avant d'être abrogés par les articles 14 à 17 de la présente loi, restent applicables aux avis de rectification ou d'imposition d'office pour lesquels la procédure de consultation de la Commission fiscale ou du Comité d'avis n'est pas terminée.

L'article 13 de la présente loi est applicable à partir de l'exercice d'imposition 1999.

Les accords conclus en vertu de l'article 343 du Code des impôts sur les revenus 1992, tel qu'il existait avant d'être abrogé par l'article 13 de la présente loi, sortissent toutefois leurs pleins effets pour les exerci-

volle uitwerking voor de latere aanslagjaren, onverminderd de toepassing van § 3 van genoemd artikel 343 en van artikel 368 van hetzelfde Wetboek zoals het was opgesteld vóór de opheffing ervan door artikel 26 van deze wet.

De artikelen 81 en 82 van het Wetboek van de belasting over de toegevoegde waarde, zoals zij bestonden alvorens zij respectievelijk zijn gewijzigd door de artikelen 52 en 54 van deze wet, blijven van toepassing op de vorderingen tot voldoening en de vorderingen tot teruggaaf van de belasting, van de interesten en van de administratieve boeten die zijn ontstaan vóór 1 januari 1999.

Artikel 95 heeft uitwerking met ingang van 2 juli 1997.

Artikel 34 van deze wet, voor zover het de artikelen 377 tot 392 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 opheft, treedt in werking op 1 maart 1999. De artikelen 377 tot 392 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992, zoals ze bestonden vóór hun opheffing door artikel 34 van deze wet, blijven evenwel van toepassing op de beroepen die vóór deze datum zijn ingeleid. De artikelen 462 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992, 74, § 4, van het Wetboek van de belasting over de toegevoegde waarde, 207septies, § 4, van het Wetboek der registratie-, hypotheek- en griffierechten, 133nonies, § 4, van het Wetboek der successierechten, 67nonies, § 4, van het Wetboek der zegelrechten en 207nonies, § 4, van het Wetboek der met het zegel gelijkgestelde taksen, zoals ze bestonden voor hun opheffing bij respectievelijk de artikelen 47, 51, 65, 72, 76 en 86, van deze wet, blijven van toepassing, ingeval een rechter bij wie de strafvordering aanhangig is, met toepassing van een van die bepalingen besloten heeft de uitspraak over een of meerdere tenlasteleggingen uit te stellen.

In afwijking van het derde lid van dit artikel, blijven de bezwaren tegen provincie- of gemeentebelastingen waarover de bestendige deputatie of het rechtscollege van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest nog geen uitspraak heeft gedaan op het ogenblik van de inwerkingtreding van deze wet, geregeld door de bepalingen inzake bezwaren en beroepen die van toepassing waren vóór 6 april 1999.

Wet van 23 maart 1999 betreffende de rechterlijke inrichting in fiscale zaken

Art. 11. De gedingen die hangende zijn bij de hoven, de rechtbanken en andere instanties, met inbegrip van de rechtsmiddelen die tegen hun beslissingen kunnen worden aangewend, worden vervolgd en afgehandeld

volle uitwerking voor de latere aanslagjaren, onverminderd de toepassing van § 3 van genoemd artikel 343 en van artikel 368 van hetzelfde Wetboek zoals het was opgesteld vóór de opheffing ervan door artikel 26 van deze wet.

De artikelen 81 en 82 van het Wetboek van de belasting over de toegevoegde waarde, zoals zij bestonden alvorens zij respectievelijk zijn gewijzigd door de artikelen 52 en 54 van deze wet, blijven van toepassing op de vorderingen tot voldoening en de vorderingen tot teruggaaf van de belasting, van de interesten en van de administratieve boeten die zijn ontstaan vóór 1 januari 1999.

Artikel 95 heeft uitwerking met ingang van 2 juli 1997.

Artikel 34 van deze wet, voor zover het de artikelen 377 tot 392 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 opheft, treedt in werking op 1 maart 1999. De artikelen 377 tot 392 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992, zoals ze bestonden vóór hun opheffing door artikel 34 van deze wet, blijven evenwel van toepassing op de beroepen die vóór deze datum zijn ingeleid. De artikelen 462 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992, 74, § 4, van het Wetboek van de belasting over de toegevoegde waarde, 207septies, § 4, van het Wetboek der registratie-, hypotheek- en griffierechten, 133nonies, § 4, van het Wetboek der successierechten, 67nonies, § 4, van het Wetboek der zegelrechten en 207nonies, § 4, van het Wetboek der met het zegel gelijkgestelde taksen, zoals ze bestonden voor hun opheffing bij respectievelijk de artikelen 47, 51, 65, 72, 76 en 86, van deze wet, blijven van toepassing, ingeval een rechter bij wie de strafvordering aanhangig is, met toepassing van een van die bepalingen besloten heeft de uitspraak over een of meerdere tenlasteleggingen uit te stellen.

In afwijking van het derde lid van dit artikel, blijven de bezwaren tegen provincie- of gemeentebelastingen waarover de bestendige deputatie of het rechtscollege van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest nog geen uitspraak heeft gedaan op het ogenblik van de inwerkingtreding van deze wet, geregeld door de bepalingen inzake bezwaren en beroepen die van toepassing waren vóór 6 april 1999.

Wet van 23 maart 1999 betreffende de rechterlijke inrichting in fiscale zaken

ART. 11. De behandeling van de vóór 1 maart 1999 ingestelde gerechtelijke beroepen betreffende de toepassing van een belastingwet, zal worden voortgezet overeenkomstig de vóór die datum van toe-

ces ultérieurs, sans préjudice de l'application du § 3 dudit article 343 et de l'article 368 du même Code tel qu'il était rédigé avant son abrogation par l'article 26 de la présente loi.

Les articles 81 et 82 du Code de la taxe sur la valeur ajoutée, tels qu'ils existaient avant d'être respectivement modifiés par les articles 52 et 54 de la présente loi restent applicables aux actions en recouvrement et aux actions en restitution de la taxe, des intérêts et des amendes fiscales qui sont nées avant le 1er janvier 1999.

L'article 95 produit ses effets le 2 juillet 1997.

L'article 34 de la présente loi, en ce qu'il abroge les articles 377 à 392 du Code des impôts sur les revenus 1992, sortit ses effets le 1er mars 1999. Les articles 377 à 392 du Code des impôts sur les revenus 1992, tels qu'ils existaient avant leur abrogation par l'article 34 de la présente loi, demeurent toutefois applicables aux recours introduits avant cette date. Les articles 462 du Code des impôts sur les revenus 1992, 74, § 4, du Code de la taxe sur la valeur ajoutée, 207septies, § 4, du Code des droits d'enregistrement, d'hypothèque et de greffe, 133nonies, § 4, du Code des droits de succession, 67nonies, § 4, du Code des droits de timbre et 207nonies, § 4, du Code des taxes assimilées au timbre, tels qu'ils existaient avant d'être respectivement abrogés par les articles 47, 51, 65, 72, 76 et 86, de la présente loi, restent applicables chaque fois qu'un juge saisi de l'action publique a, en application de l'une de ces dispositions, décidé de surseoir à statuer sur des préventions.

Par dérogation à l'alinéa 3 du présent article, les réclamations contre les taxes provinciales ou communales sur lesquelles la députation permanente ou le collège juridictionnel de la Région de Bruxelles-capitale n'a pas encore statué au moment de l'entrée en vigueur de la présente loi, demeurent régies par les dispositions en matière de réclamations et de recours applicables avant le 6 avril 1999.

Loi du 23 mars 1999 relative a l'organisation judiciaire en matiere fiscale

Art. 11. Les procédures pendantes devant les cours, les tribunaux et les autres instances, y compris les voies de recours qui peuvent être introduites contre leurs décisions, seront poursuivies et clôturées con-

ces ultérieurs, sans préjudice de l'application du § 3 dudit article 343 et de l'article 368 du même Code tel qu'il était rédigé avant son abrogation par l'article 26 de la présente loi.

Les articles 81 et 82 du Code de la taxe sur la valeur ajoutée, tels qu'ils existaient avant d'être respectivement modifiés par les articles 52 et 54 de la présente loi restent applicables aux actions en recouvrement et aux actions en restitution de la taxe, des intérêts et des amendes fiscales qui sont nées avant le 1er janvier 1999.

L'article 95 produit ses effets le 2 juillet 1997.

L'article 34 de la présente loi, en ce qu'il abroge les articles 377 à 392 du Code des impôts sur les revenus 1992, sortit ses effets le 1er mars 1999. Les articles 377 à 392 du Code des impôts sur les revenus 1992, tels qu'ils existaient avant leur abrogation par l'article 34 de la présente loi, demeurent toutefois applicables aux recours introduits avant cette date. Les articles 462 du Code des impôts sur les revenus 1992, 74, § 4, du Code de la taxe sur la valeur ajoutée, 207septies, § 4, du Code des droits d'enregistrement, d'hypothèque et de greffe, 133nonies, § 4, du Code des droits de succession, 67nonies, § 4, du Code des droits de timbre et 207nonies, § 4, du Code des taxes assimilées au timbre, tels qu'ils existaient avant d'être respectivement abrogés par les articles 47, 51, 65, 72, 76 et 86, de la présente loi, restent applicables chaque fois qu'un juge saisi de l'action publique a, en application de l'une de ces dispositions, décidé de surseoir à statuer sur des préventions.

Par dérogation à l'alinéa 3 du présent article, les réclamations contre les taxes provinciales ou communales sur lesquelles la députation permanente ou le collège juridictionnel de la Région de Bruxelles-capitale n'a pas encore statué au moment de l'entrée en vigueur de la présente loi, demeurent régies par les dispositions en matière de réclamations et de recours applicables avant le 6 avril 1999.

Loi du 23 mars 1999 relative a l'organisation judiciaire en matiere fiscale

Art. 11. Les recours judiciaires relatifs à l'application d'une loi d'impôt introduits avant le 1er mars 1999 seront poursuivis conformément aux règles applicables avant cette date et les recours contre

met toepassing van de vóór 1 maart 1999 geldende regels.

In afwijking van artikel 1385^{undecies} van het Gerechtelijk Wetboek, ingevoegd door artikel 9 van deze wet, is de mogelijkheid om ten vroegste zes maanden of negen maanden na de datum van ontvangst van het administratief beroep een vordering in te leiden zo over dat beroep geen uitspraak is gedaan, niet van toepassing wanneer dat beroep betrekking heeft op een aanslag betreffende het aanslagjaar 1998 of een vorig aanslagjaar, voor wat de inkomstenbelastingen en de met de inkomstenbelastingen gelijkgestelde belastingen betreft. Voor de bezwaarschriften die nog bij de administratie hangende zijn en waarover op 31 maart 2001 geen beslissing is genomen, vervalt deze bepaling.

Wanneer de in artikel 379 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 bedoelde beroepstermijn, zoals die bestond voor de afschaffing door artikel 34 van de wet van 15 maart 1999 betreffende de beslechting van fiscale geschillen, niet verstreken is op de datum van 1 maart 1999, kan het in artikel 1385^{decies} van het Gerechtelijk Wetboek, ingevoegd door artikel 9 van deze wet, bedoelde beroep worden ingeleid binnen een termijn van drie maanden vanaf de betekening van de beslissing met betrekking tot het administratief beroep.

Tot op het ogenblik van de inwerkingtreding van alle bepalingen van de artikelen 45 en 46 van de wet van 22 december 1998 tot wijziging van sommige bepalingen van deel II van het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot de Hoge Raad voor de Justitie, de benoeming en aanwijzing van magistraten en tot invoering van een evaluatiesysteem voor magistraten, worden de adviezen over de titels en verdiensten, bedoeld in het nieuwe artikel 191, paragraaf 2bis, van het Gerechtelijk Wetboek, uitgebracht door de adviescomités die eerder zijn ingesteld krachtens het bestaande artikel 259ter van het Gerechtelijk Wetboek.

passing zijnde bepalingen. De rechtsmiddelen tegen de in die gedingen gevelde beslissingen zullen zijn onderworpen aan diezelfde bepalingen.

De beroepen, die vanaf 1 maart 1999 worden ingesteld tegen op die datum nog niet definitief zijnde beslissingen van de gewestelijke directeurs der directe belastingen, zullen evenwel worden onderworpen aan de termijnen en de overige bepalingen van deze wet, behoudens hetgeen wordt gezegd in het volgende lid. De verdere procedure, met inbegrip van de rechtsmiddelen, zal worden onderworpen aan diezelfde bepalingen.

In afwijking van artikel 1385^{undecies} van het Gerechtelijk Wetboek, ingevoegd door artikel 9 van deze wet, is de mogelijkheid om ten vroegste zes maanden of negen maanden na de datum van ontvangst van het administratief beroep een vordering in te leiden zo over dat beroep geen uitspraak is gedaan, niet van toepassing wanneer dat beroep betrekking heeft op een aanslag betreffende het aanslagjaar 1998 of een vorig aanslagjaar, voor wat de inkomstenbelastingen en de met de inkomstenbelastingen gelijkgestelde belastingen betreft. Voor de bezwaarschriften die nog bij de administratie hangende zijn en waarover op 31 maart 2001 geen beslissing is genomen, vervalt deze bepaling.

[.....]

Tot op het ogenblik van de inwerkingtreding van alle bepalingen van de artikelen 45 en 46 van de wet van 22 december 1998 tot wijziging van sommige bepalingen van deel II van het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot de Hoge Raad voor de Justitie, de benoeming en aanwijzing van magistraten en tot invoering van een evaluatiesysteem voor magistraten, worden de adviezen over de titels en verdiensten, bedoeld in het nieuwe artikel 191, paragraaf 2bis, van het Gerechtelijk Wetboek, uitgebracht door de adviescomités die eerder zijn ingesteld krachtens het bestaande artikel 259ter van het Gerechtelijk Wetboek.

formément aux règles en vigueur avant le 1er mars 1999.

les décisions rendues dans ces causes seront régies par lesdites règles.

Toutefois, les recours introduits à partir du 1er mars 1999 contre les décisions des directeurs régionaux des contributions directes qui ne sont pas définitives à cette date seront régis par le délai et les autres règles prescrits par la présente loi, sous réserve de ce qui est dit à l'alinéa suivant, et la procédure ultérieure, y compris les voies de recours, sera régie par lesdites règles.

Par dérogation à l'article 1385undecies du Code judiciaire, inséré par l'article 9 de la présente loi, la possibilité d'introduire une action au plus tôt six mois ou neuf mois après la date de réception du recours administratif au cas où ce recours n'a pas fait l'objet d'une décision, n'est pas applicable lorsque ce recours porte sur une imposition afférente à l'exercice d'imposition 1998 ou à un exercice d'imposition antérieur, en ce qui concerne les impôts sur les revenus et les taxes assimilées aux impôts sur les revenus. La présente disposition n'est pas applicable aux réclamations qui sont toujours pendantes à l'administration et qui n'auront fait l'objet d'aucune décision au 31 mars 2001.

Par dérogation à l'article 1385undecies du Code judiciaire, inséré par l'article 9 de la présente loi, la possibilité d'introduire une action au plus tôt six mois ou neuf mois après la date de réception du recours administratif au cas où ce recours n'a pas fait l'objet d'une décision, n'est pas applicable lorsque ce recours porte sur une imposition afférente à l'exercice d'imposition 1998 ou à un exercice d'imposition antérieur, en ce qui concerne les impôts sur les revenus et les taxes assimilées aux impôts sur les revenus. La présente disposition n'est pas applicable aux réclamations qui sont toujours pendantes à l'administration et qui n'auront fait l'objet d'aucune décision au 31 mars 2001.

Lorsque le délai de recours visé à l'article 379 du Code des impôts sur les revenus 1992, tel qu'il existait avant d'être abrogé par l'article 34 de la loi du 15 mars 1999 relative au contentieux en matière fiscale, n'est pas expiré à la date du 1er mars 1999, le recours visé à l'article 1385decies du Code judiciaire, inséré par l'article 9 de la présente loi, peut être introduit dans un délai de trois mois à partir de la notification de la décision relative au recours administratif.

[.....]

Jusqu'à l'entrée en vigueur de l'ensemble des dispositions des articles 45 et 46 de la loi du 22 décembre 1998 modifiant certaines dispositions de la deuxième Partie du Code judiciaire concernant le Conseil supérieur de la Justice, la nomination et la désignation de magistrats et instaurant un système d'évaluation pour les magistrats, les comités d'avis précédemment institués en vertu de l'article 259ter ancien du Code judiciaire rendent les avis prévus au paragraphe 2bis nouveau de l'article 191 du Code judiciaire sur les titres et l'expérience des candidats.

Jusqu'à l'entrée en vigueur de l'ensemble des dispositions des articles 45 et 46 de la loi du 22 décembre 1998 modifiant certaines dispositions de la deuxième Partie du Code judiciaire concernant le Conseil supérieur de la Justice, la nomination et la désignation de magistrats et instaurant un système d'évaluation pour les magistrats, les comités d'avis précédemment institués en vertu de l'article 259ter ancien du Code judiciaire rendent les avis prévus au paragraphe 2bis nouveau de l'article 191 du Code judiciaire sur les titres et l'expérience des candidats.